

DARBININKAS

Vol. XC, Nr. 7/8 (41/42)

341 Highland Blvd, Brooklyn, NY 11207

Liepa/Rugpjūtis - July/August 2005

Tai įvyko liepos dvidešimt pirmąją . . .

Iš Ambasadoriaus VYTAUTO A. DAMBRAVOS archyvo

Liepos dvidešimt pirmąją suėjo lygiai šešiasdešimt penkeri metai, kai rusų parinkti vadinamo "liaudies seimo" aktoriai suvaidino šiurpią duobkaaių tragediją: pastūmėjo Lietuvą Maskvos glėbin ... Tai diena, kurią nušvietė ne Himno žodžiuose minima "tamsumus prašalinanti saulė", kad "šviesa ir tiesa" lydetų Lietuvos sūnų žingsnius, bet, kaip Paleckis tąsyk pasakė, "Stalino konstitucijos saulė".

Lietuvos prijungimo klausimą iškėlė klusnūs Maskvos bernas Sniečkus, kuris tuo metu jau aiškiai žinojo, kas laukia Lietuvos ir jos vaikų. Liaudies seime jis taip kalbėjo:

- Brangūs atstovai! Mums visiems turi būti aišku, kad Lietuvos liaudis gali turėti tikrai vieną kelią... prisidėti prie Sovietų Sąjungos... Kiekvienas kitas kelias... pražūtingas.

Taip iš Dekanozovo patvirtinto teksto kalbėjo Sniečkus.

Tragiškojo lietuviams spektaklio režisierius buvo Maskva.

Vos tris dienas užsitęsusi "liaudies seimo" sesija priėmė dvi Maskvoje paruoštas ir iš rusų kalbos išverstas rezoliucijas. Viena – Lietuvą paskelbė "tarybine socialistine respublika", o kita prašė Maskvos Sovietų Lietuvą prisijungti.

P r a š ė . . .

Kauno teatre susirinkę "seimo nariai" buvo tikrai statistai; juos pylė šaltas prakaitas, virpėjo jų rankos. Jie buvo bejėgiai ... Už scenos ir net scenoje po vėliavomis uždengtais stalais slapstėsi ginkluoti rusai. Teatro duris saugojo enkavedistai, gatvėse užė sovietų tankai. Ne veltui Dekanozovas reikšmingai "liaudies seimo" nariams privačiai pastebėjo, jog "šie tankai aiškiausiai rodo, kad Lietuva jau negalė būti nepriklausoma. Lietuva esanti dabar . . . "laisva".

Dekanozovas savo susilaukė. Kokia ironija, kad netrukus ir jis pats tapo Kremliaus tironų auka ...

- o -

Pakarkliui nerandant savo kalbos, kurią jis anuomet turėjo pasakyti teatre, Rusijos pasiuntinys Pozdniakovas prašė nesijaudinti ir kantriai laukti iš Maskvos parskrendančio lėktuvo, gi seimo sesijos pradžią kiek atidėti. Niunka žiūrėjo, ar Pakarklio kalba nenuklydo iš Maskvos

Rygon, kartu su kalbomis, gatavai paruoštomis latvių "liaudies seimo" spektakliui.

Taigi visos seimo "artistų" kalbos buvo iš anksto rusų patikrintos Maskvoje ir Dekanozovo pasirašytos – Kaune.

Iškėlus pagal darbotvarkę vadinamąjį "Lietuvos valstybės santvarkos klausimą", niekas jo nenagrinėjo. Ir kam? Viskas jau buvo paruošta!

Visa para prieš seimo spektaklį *Tiesa* buvo išspausdinta su rezoliucijomis ir kalbomis, kurios dar turėjo būti pasakytos. Laikraštis iš anksto buvo pasiųstas ir Kauno Radiofonui, nežiūrint, kad seimas dar nebuvo susirinkęs ir joks nutarimas nebuvo paskelbtas.

Kad Lietuva buvo sovietų agresijos auka – šios gaidos neslėpė nė vienas kalbėtojas, kad ir kaip gudriai besistengdamas dangstyti "išlaisvinimo" šūkiais. Visur buvo pripažintas faktas, kad šį kelią pasirinko ne lietuvių tauta (ir ne savo noru!), o rusai, Raudonoji Armija!

Kas sprendė Lietuvos likimą, seimo spektakly pripažino Mečys Gedvilas:

- Tarybų Sąjunga, stovėdama darbo žmonių reikalų sargyboje, padarė sau reikiamas išvadas. Šių išvadų pasėkas mes matome šiandien Lietuvoje.

Teisingai Gedvilas pasakė: Lietuviai matė tąsyk, kad reikiamas išvadas darė ne lietuvių tauta, o okupantas, Sovietų Sąjunga.

Pataikaudamas raudonajam plėšikui, Gedvilas kelis kartus seime kalbėjo, nė nepajusdamas, kokią tiesą jis žmonėms atveria, tardamas šiuos žodžius:

(mukelta į 19 psl.)

Vytautas A. Dambrava

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) užsakymu bendrovės "Vilmorus" šių metų balandį atliktos apklausos duomenimis, beveik trys ketvirtadaliai (73%) apklaustųjų neketina vykti gyventi ir dirbti į užsienio šalis. Kuriam laikui dirbti ar mokytis ketina išvykti beveik 15%, o išvykti visam laikui norėtų 1,3% apklaustųjų. Dar 11% apklaustųjų negalėjo konkrečiau atsakyti apie savo ketinimus išvykti, teigiama pranešime spaudai. Daugiausiai ketinančių išvykti visam laikui yra tarp jaunimo – 4%, 30-39 metų amžiaus grupėje – 2,5%, o vyresnio amžiaus grupėse tokių beveik nėra. Iš Lietuvos neketina vykti 65-70%. 30-49 metų amžiaus grupės gyventojų. Norinčiųjų išvykti į užsienį kuriam laikui daugiausia yra 18-29 metų amžiaus apklaustųjų grupėje – 42%. 30-49 metų amžiaus grupėje tokių yra 15%, o 50-59 metų amžiaus grupėje – 7%. Populiariausia planuojama išvykimo kryptis yra Didžioji Britanija – 48%. Kitos tarp ketinančių išvykti populiarios šalys yra Airija (23%), Vokietija (17%), JAV (17%), Ispanija (8%); Norvegija (11%), Švedija (6%). Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras "Vilmorus" tyrimą apie Lietuvos gyventojų ketinimus vykti į užsienį gyventi ir dirbti atliko Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu. Apklausą vyko šių metų balandžio pradžioje. Joje dalyvavo per tūkstantį gyventojų iš 19 miestų ir 59 kaimų.

BNS

Nuo liepos 1 d. bazinė pensija Lietuvoje turėtų padidėti 28 litais, o draudžiamosios pajamos – 94 litais. Dėl to vidutiniškai 50 litų padidės senatvės pensijos, pranešė Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Bazinę pensiją planuojama padidinti nuo 172

litų iki 200 litų, o draudžiamąsias pajamas – nuo 990 litų iki 1084 litų. Bazinės pensijos ir draudžiamųjų pajamų didėjimo galima tikėtis, jei tam pritars Vyriausybė. Dėl bazinės pensijos augimo senatvės pensijos būtinąjį stažą turintiems jų gavėjams padidės vienodai – 28 litais, dėl draudžiamųjų pajamų padidėjimo kiekvienam gavėjui pensijos didės individualiai. "Senatvės pensijos iš viso nuo šių metų liepos 1 dienos vidutiniškai padidės 50 litų. Prognozuojame, kad šių metų gruodžio mėnesį vidutinė senatvės pensija, turintiems būtinąjį stažą, pasieks 453 litus. Lyginant su praėjusių metų gruodžio mėnesiu, vidutinė senatvės pensija padidės 13,2%", – sakė socialinės apsaugos ir darbo ministrė Vilija Blinkevičiūtė. Dėl bazinės pensijos augimo padidės ir valstybinės šalpos išmokos (80 tūkst. išmokų), ištarnauto laiko (1175 gavėjai) ir maitintojo netekimo (18 tūkst. gavėjų) pensijos bei kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas (8,6 tūkst. gavėjų). Išaugus draudžiamosioms pajamoms, nuo liepos didės ir įvairių iš "Sodros" biudžeto mokamų išmokų – ligos, motinystės, nelaimingų atsitikimų darbe, profesinės ligos – dydžiai. Paskutinį kartą bazinė pensija 20-čia litų buvo pakelta nuo 2004-ųjų balandžio. Draudžiamosios pajamos 89 litais šalyje paaugo nuo pernai rugsėjo.

Elta

Vilniuje tęsiami vieno iš gražiausių sostinės pastatų – Vileišių rūmų Antakalnyje – restauracijos ir rekonstrukcijos darbai. Kaip sakė Vileišių rūmų rekonstrukcijos inžinierius Tadas Valentukevičius, šio architektūros ansamblio restauravimo ir rekonstrukcijos darbai pradėti praėjusiais metais pagal Valstybės investicijų programą. Šiuo metu jau panaudota apie 3,5 mln. litų investicinių lėšų, visiškai rekonstruotas ir restauruotas vienas iš trijų ansamblio pastatų, esantis arčiau Antakalnio gatvės. "Šįmet numatoma atlikti dalį žemės darbų – sutvarkyti inžinerinius tinklus. Šiems metams reikia daugiau kaip vieno milijono litų, o viso ansamblio restauravimo sąmatinė ver-

tė sieks beveik 9 mln. Lt. Visus restauravimo ir rekonstrukcijos darbus numatoma baigti kitais metais", – sakė T. Valentukevičius. Inžinieriaus Petro Vileišio rūmai pastatyti 1904-1906 metais pagal architekto Augusto Kleino projektą. Iki 1931 m. šiuose rūmuose gyveno Vileišių šeima. Nuo 1932 m. rūmai tapo lietuvių kultūros židiniu: čia buvo įsikūrusi Lietuvių mokslo draugija ir jos biblioteka (1907-1940), "Ryto" draugija. Rūmų pastate prie gatvės veikė pirmoji lietuviška spaustuvė, įsteigta po 40 metų atgavus spaudą lotyniškais raidėmis. Šioje spaustuvėje 1905-1909 m. buvo spausdinamas pirmasis lietuviškas dienraštis "Vilniaus žinios", 1910-1912 m. veikė lietuviškų knygų knygynas, buvęs lietuvių kultūros veikėjų, rašytojų, leidėjų susibūrimo vieta. 1907 m. Vileišių rūmuose surengta Pirmoji lietuvių dailės paroda. Nuo 1941 m. rūmai priklausė Lietuvos mokslų akademijai, vėliau – tuometiniam Lietuvių kalbos ir literatūros institutui, dabar – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutui.

Elta

Rusijos valstybiniame Imanuelio Kanto universitete Kaliningrade atidengtas biustas viename iš šio universiteto kūrėjų – Abraomui Kulviečiui. Paminklinį biustą viename garsiausių lietuvių raštijos kūrėjų sukūrė vilnietis skulptorius profesorius Konstantinas Bogdanas. Lietuviai profesoriai A. Kulvietis ir Stanislovas Rapolionis kartu su kitais profesoriais 1544 m. įkūrė garsųjį Albertinos universitetą Karaliaučiuje. Keturi šimtmečius Europoje garsėjęs Karaliaučiaus universitetas po Antrojo pasaulinio karo buvo atkurtas 1967 m. jau kaip tarybinė mokslo įstaiga Kaliningrade. 1994 m. buvo paminėtas šio universiteto 450 metų jubiliejus. Šių metų gegužės 23 dieną universitetui suteiktas įžymaus filosofo, Karaliaučiaus universiteto profesoriaus Imanuelio Kanto (1724-1804) vardas. Naujo vardo universitete atidarytas Lituanistikos centras, kuriame po 60 metų pertraukos bus dėstoma lietuvių kalba.

Elta

Gal išeivijai žinotina?

Kas dedasi Lietuvoje

“Ar ne laisvės išniekinimas?”

Birželio 14-ąją, Lietuvai minint Gedulo ir Vilties dieną – 64-ąsias trėmimų pradžios metines, Lietuvos Respublikos Seimas viešai paniekino valstybinių renginių programą ir pritarė iliustracijos įstatymų pataisoms, reabilituojančioms KGB rezervą bei daugeliui metų įslaptinančioms KGB archyvus ir informaciją apie buvusius politinius kalinius bei tremtinius represavusius asmenis. Maža to, uspaskichininkų dominuojanti valdančioji dauguma nesugebėjo priimti šią datą bei birželio 15-ąją – sovietinės okupacijos 65 metų sukaktį – įprasminančios rezoliucijos.

„Ar ne laisvės išniekinimas, kai valdžios vyrai nežino, į kokį lygį turi būti 'iškelta moralumo kartelė', kai apgaulė garsiai pavadinama gudrumu? Nelemtų pavyzdžių prisirišę, Lietuvos nelaimei, auga pinigų garbinanti karta, besišaipanti iš meilės Tėvynei ir iš tų, kurie už ją kentėjo. Kam bus reikalingi Valdovų rūmai, jeigu mums tūnos vergas, trokštantis duonos ir žaidimų, tačiau nesuprantantis, kas yra garbė ir sąžinė?“ – tokiais žodžiais Seime iškilmingo minėjimo, skirto Gedulo ir Vilties dienai pažymėti, į Lietuvą kreipėsi arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Jis dar pasakė:

“Prieš septyniolika metų birželio mėnesį važiauvau į Sibiro tremtį. Galėjau ir nevažiuoti. Tuometinė LTSR prokuratūra pasiūlė parašyti kuklų prašymą – pažadą ateityje neužsiimti vadinamąja antisovietine veikla – ir pažadėjo laisvę. Buvau įsitikinęs, kad tai darydamas išduosiu tiesą, Tėvynei ir Bažnyčiai, todėl prisėmiau tremtinio dalia. Toje tremtyje pasitikau Lietuvos Atgimimą. Anuomet žvelgiant į Lietuvą iš Sibiro, ji atrodė nuostabiai graži ir brangi. Su tolima, bet širdžiai artima Tėvyne būčiau galėjęs sugretinti tik motiną.

Lietuvos vaikai, perėję Gulagus ir Sibirą, šiandien ne tiek kenčia dėl asmeninių netekčių, prarastos sveikatos, sugriautų sodybų ar valstybės dėmesio stokos, kiek dėl draskomos, alinamos ir į moralinę bedugnę stumiamos Tėvynės. Šią valandą tikrai nesinori dejuoti ar ką nors kaltinti: šimtus kartų esu kalbėjęs, kad Lietuvai reikia ne verkšlentojų, bet darbininkų, nebijančių darbo naštos ir prakaito. Tai tiesa, bet kaip pradėti Lietuvos ateities kūrimą, jei nėra pamatų, jei aplinkui, kur akys užmato – nuo prisigėrusio kaimiečio lūšnos iki Seimo ir Vyriausybės rūmų – driekiasi moralinė pelkė.

Daug amžių Lietuva vadovavosi Dekalogu; jis buvo mūsų partizanų, kalinių ir tremtinių sąžinėse, ir tuomet visiems viskas buvo aišku: kur niekšybė, o kur didvyriškumas. Šiandien Dekalogą bandoma pakeisti žiniasklaidos apklausomis; girdi, visuomenė turi nuspręsti, kas moralu ir kas ne, ką liaupsinti, o ką pasmerkti. Tarsi niekas nežinotų, kad visuomenės nuomonę galima for-

muoti, – reikia tik pinigų. Kas amžiais buvo nuodėmė ir gėda, dabar tampa vos ne mados viršūne, kuria žavėtis raginamas mūsų jaunimas.

Kartais ateina mintis: o gal anuomet Sibire buvo daugiau laisvės? Bent jau aiškiai buvo suvokiama, kas yra laisvė. O dabar tvyro kažkoks laisvės pakaitalas, pasak popiežiaus Benedikto XVI, pseudolaisvė, kuri uždeda nematomas grandines. Argi laisvės reikia tik tam, kad skriaustum silpnesnį, terštum aplinką, niekintum Tėvynės veidą?“ – baigė kalbą arkivysk. Tamkevičius.

Lietuva dvasininką išgirdo, tačiau Seimas, atrodo, nesuprato nė vieno žodžio. Šių metų Birželio 14-oji nėra eilinė diena, primenanti pirmuosius trėmimus. Jau kitą dieną – 15-ąją – Lietuva žymi vieną skaudžiausių sukakčių – 65-uosius sovietų okupacijos metus. Valstybinėje švenčių programoje šiomis dienomis numatyta renginių ir minėjimų, įprasminančių šių istorinių įvykių svarbą mūsų valstybei ir tautai. Deja, LR Seimas, skyręs Gedulo ir Vilties dienos minėjimui valandą, toliau dirbo pagal įprastinę darbotvarkę. Trumputė pertrauka buvo padaryta tik vidudienį, kai prie Seimo rūmų vyko iškilminga vėliavos pakėlimo ceremonija.

Po šios ceremonijos į Seimą iš visos Lietuvos suvažiavę politiniai kaliniai ir tremtiniai, Laisvės kovų dalyviai patraukė prie buvusių KGB rūmų, kur tradiciškai pagerbiamos sovietų okupacijos aukos, o Seimo nariai buvo priversti grįžti į posėdžių salę, nes ten jų laukė „neatidėliotinas klausimas“ – Atliekų tvarkymo įstatymo projekto svarstymas!

Nors ši preliudija nieko gero nežadėjo, tačiau vėlesni šios dienos Seimo darbų niekaip kitaip nepavadinsi, kaip tik cinišku akibrokštu Laisvės kovų dalyviams, Lietuvos istorijai ir Nepriklausomybei. Taigi, minėjimų dalyviams vėliau patraukus į Naująją Vilnią, kur geležinkelio stotyje stovi memorialas pirmųjų trėmimų aukoms, Seimas nuo kasdienių klausimų perėjo prie net aštuoniolikos iliustraciją reglamentuojančių įstatymų pataisų paketo, ir visam šiam paketui buvo pritarta. Gedulo ir Vilties dieną, kai visa Lietuva gerbia kagėbistinių represijų aukas, Seimas pritarė vienos iš KGB struktūrų – KGB rezervo visiškam reabilitavimui. Beje, po pateikimo nutarta naikinti dar Aukščiausiosios Tarybos priimtą teisės aktą, kuris ir šiandien ribotų ketinimus sovietinių represinių struktūrų sąrašuose atsidūrusiems asmenims pretenduoti į valstybės tarnybą. Iš visų kitų įstatymų KGB rezervininkai taip pat išbraukti. Norima, kad jiems negaliotų jokios sankcijos siekiant valstybės tarnybos, jie neprivalėtų viešai atsiskaityti visuomenei. Maža to, minėtame 18 projektų pakete yra ir smarkiai kritikuotas ketinimas uždaryti KGB archyvus 70 metų nuo dokumentų sudarymo. Taigi Gedulo ir Vilties dieną Seimas pritarė sumanymui įslaptinti KGB archyvus ir tikrąją tiesą apie represijas vykdžiusius ir jiems talkininkavusius asmenis nuo visuomenės ir šią „dovaną“ padovanojo tremtiniams. Didesnio cinizmo ir akibrokšto per 15 atkurtos Lietuvos

(nukelta į 11 psl.)

Šiek tiek apie KGB vykdytą slapta pašto korespondencijos kontrolę

Gintaras ŠIDLAUSKAS

Slapta pašto ir telegrafo korespondencijos kontrolė – kontržvalgybinio veikimo priemonė, kuria buvo siekiama užkirsti pašto ir telegrafo kanalų panaudojimą priešiškiems Sovietų Sąjungai veiksams ir gauti operatyvinės informacijos apie saugumo organus dominančius asmenis bei faktus.

1944 m. antroje pusėje pradėjo veikti LSSR NKGB–MGB V skyrius – tarptautinės ir vietinės korespondencijos tikrinimas ir cenzūra.

Didesniuose miestuose ir apskričių centruose korespondencijos tikrinimui buvo įsteigti vidaus cenzūros punktai. Prie V skyriaus iki 1949 m. vasario mėn. buvo įsteigta dešimt korespondencijos tikrinimo (perliustravimo) punktų: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Marijampolėje, Šilutėje, Tauragėje, Zarasuose.

1946 m. sausio mėn. SSRS MGB įsakė LSSR MGB V skyriui tikrinti visą pašto ir telegrafo tarptautinę bei vidaus (sajunginę) korespondenciją. Šį įsakymą įvykdyti dėl objektyvių priežasčių (didelio korespondencijos srauto, nepakankamo kontrolierių skaičiaus, darbo trūkumų) sunkiai sekėsi. Pirmaisiais antrosios sovietinės okupacijos metais saugumo organams stigo operatyvinių žinių, todėl buvo siekiama patikrinti kuo daugiau laiškų, o vėliau – tik tikrinamų, sekamų asmenų ir pasirinktus laiškus.

V skyriaus funkcijos 1953 m. perduotos LSSR MVD 6-ajam specialiajam skyriui, o netrukus atiteko LSSR KGB 6-ajam specialiajam skyriui. 1959 m. rugpjūčio mėn. šias funkcijas perėmė LSSR KGB Operatyvinio–techninio skyriaus 6-asis poskyris.

LSSR KGB miestų skyriuose – Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose kurį laiką funkcionavo korespondencijos perliustravimo poskyriai arba punktai. KGB neretai turėjo patikimų asmenų pašto (ryšių) skyriuose.

LSSR KGB Operatyvinio–techninio skyriaus 6-ajame poskyryje veikė šias pareigas vykdę darbuotojai: kariniai vertėjai ir vertėjai, kontrolieriai ir operatyviniai kontrolieriai, operatyviniai įgaliotiniai, technikai, inžinieriai, inžinieriai–chemikai, komendantai, vairuotojai, aptarnautojos, budintys.

1987 m. duomenimis poskyryje dirbo tik 44 % lietuvių. Didesnę poskyrio darbuotojų dalį sudarė moterys. Poskyris turėjo savo laboratoriją.

Sovietų Sąjungos mastu slapta pašto ir telegrafo korespondencijos kontrolė užsiėmė SSRS KGB Operatyvinės–techninės valdybos 6-asis skyrius.

Slapta pašto korespondencijos kontrolę vykdžiusi sovietinio saugumo tarnyba Lietuvoje tikrino tarptautinę ir vidaus pašto bei telegrafo korespondenciją, kurioje ieškojo duomenų apie užsienio “imperialistinių” valstybių žvalgybų ir antisovietinių centrų veiklą, jų galimus ryšius su lietuvių nacionaliniu pagrindžiu, organizuotos kovos prieš sovietinę valdžią faktų, antisovietinių minčių, karinių ir valstybės paslapčių atskleidimo, duomenų apie ketinimus imtis priešiškų sovietinei santvarkai veiksmų, pranešimų apie darbo trūkumus, nusiskundimų dėl sunkių gyvenimo sąlygų. Korespondencija tikrinta ir siekiant sužinoti įvairių gyventojų sluoksnių nuotaikas, požiūrį į Sovietų Sąjungos vidaus ir užsienio politikos įvykius. Pašto siuntose ieškota ir religinio turinio medžiagos.

Buvo tikrinama visa į sovietinius lagerius ir tremties vietas siunčiama korespondencija, dažniausiai – jos išsiuntimo vietoje. Dalis korespondencijos patikrinimui buvo siunčiama į kitas Sovietų Sąjungos respublikas ir sritis.

Slapta pašto korespondencijos kontrolė aktyviai vykdyta tuo po gyventojų trėmimų. Paprastai tuo laikotarpiu daugelyje laiškų atvira ar užslėpta forma būdavo aprašomi, neigiamai komentuojami šie įvykiai. Aštresnių pasisakymų šia tema autorius sovietinis saugumas stengėsi išaiškinti, kaip ir anoniminių laiškų, kuriuose aptikdavo antisovietinių pasisakymų ar raginimų nuversti sovietinę valstybinę santvarką, siuntėjus.

Kartais saugumui pavykdavo perimti laiškus, iš kurių turinio nustatydavo, jog jų autoriai yra Lietuvos partizanai.

Laiškai, kuriuose rašyta apie negeroves kolūkiuose (pašarų trūkumą, didelį gyvulių kritimą), irgi būdavo sulaikomi.

Korespondencijos perliustravimas vykdytas ir siekiant išaiškinti besislapstančius “valstybinius nusikaltėlius”, tikrinant MGB–KGB agentūros, į tolimąjį plaukiojamą užsienyje numatytų pasiūsti asmenų patikimumą.

Slaptu korespondencijos tikrinimu taip pat siekta padėti Vidaus reikalų organams išaiškinti socialistinės nuosavybės grobstymo, spekuliacijos faktus, kitus kriminalinius nusikaltimus. Pavyzdžiui, 1951 m. buvo perimti keli anoniminiai laiškai, rašyti ant spausdintų prokuratūros blankų ir adresuoti areštuotų ir nuteistų asmenų artimiesiems. Nežinomas siuntėjas pastariesiems siūlėsi išlaisvinti jų artimuosius, tačiau prieš tai prašė sumokėti dideles pinigų sumas.

Korespondencijos tikrinimo tarnyba 1944–1958 m. sukaupė duomenis apie daugiau nei 320.000 su kapita-

listinėmis šalimis susirašinėjančių arba gaunančių siuntinius Lietuvos gyventojų ir daugiau kaip 280.000 su Lietuvos gyventojais bei kitų sovietinių respublikų lietuviais pašto ryšį palaikančių kapitalistinių šalių gyventojų.

KGB operatyvininkas, norėdamas sužinoti, ar išeivis palaiko ryšius su Lietuvoje gyvenančiais giminėmis arba pažįstamais, siųsdavo paklausimą LSSR KGB Operatyvinio–techninio skyriaus 6–ajam poskyriui, dažniausiai prašydamas apibūdinti tarp išeivio ir Lietuvos gyventojų (ar gyventojų) vykstantį susirašinėjimą. Išaiškinus emigranto “ryšius” Lietuvoje, toliau būdavo tikrinama, ar nėra LSSR KGB archyve emigranto giminės arba pažįstamos “kompromituojančių” duomenų. Operatyvinio–techninio skyriaus 6–asis poskyris atsakymą parengdavo remdamasis duomenimis, kaupiamais tarpvalstybinio susirašinėjimo įskaitos kartotekoje. Buvo vedamos asmenų, susirašinėjančių su užsieniečiais, stebėjimo bylos, sudaryta nuolat susirašinėjančių su užsieniečiais asmenų kartoteka.

Surinktus duomenis, aktualią informaciją korespondencijos kontrolės tarnyba perduodavo kitiems

Sielvartas

operatyviniams LSSR NKGB–MGB–KGB padaliniais, kurie, be kita ko, juos naudojo ir kaip kompromituojančią medžiagą prieš atskirus asmenis, ypač tuos, kuriuos jau sekė.

Buvo tikrinami pagal išorinius požymius įtartini laišakai ir siuntiniai. Pasirinktinai būdavo atliekama SSRS Gynybos ministerijos režiminiuose objektuose karinę tarnybą atliekančių asmenų korespondencijos kontrolė. Klaipėdoje kontroliuota užsienio valstybių jūreivių Lietuvoje siunčiama korespondencija.

Sovietinis saugumas pašto korespondenciją su negalima sleisti informacija arba konfiskuodavo, arba apdorodavo išimant (užbraukiant) dalį teksto, taip pat atlikdavo operatyvinį interesą sukėlusią dokumentų išrašus ir vertimus, darydavo kserokopijas. Slapta patikrinus jų korespondenciją, kai kurie žmonės būdavo pradedami agentūriškai tirti, jiems užvesdavo operatyvinio patikrinimo, stebėjimo bylas, kartais net areštuodavo.

Tarpvalstybinio susirašinėjimo kontrolė buvo ir liko viena svarbiausių korespondencijos kontrolės tarnybos funkcijų iki pat 1991 m. Jei į užsienį siunčiamų ir iš užsienio gaunamų taptautinių siuntų slaptos kontrolės metu būdavo aptinkama medžiaga, naudinga KGB operatyviniams interesams, ją dažnai praleisdavo adresatui. Ypač akylai stebėta, kad Lietuvoje veikiančių antisovietškai nusiteikusių asmenų ar organizacijų iš Vakarų nepasiektų finansinė ir kita materialinė parama. Neretai į Lietuvą iš Vakarų siunčiamos siuntos būdavo konfiskuojamos arba sugražinamos atgal siuntėjui.

Slapta korespondencijos kontrolė sovietiniams valstybės saugumo organams suteikdavo galimybę, perėmus korespondenciją, kurioje užfiksuoti faktai apie priešišką atskirų asmenų veiklą, operatyviai naudingais atvejais tokią korespondenciją legalizuoti ir panaudoti kaip nusikalstamos veiklos įrodymą baudžiamajame procese.

Pavyzdžiui, operatyviai panaudojus gautus duomenis, nuo 1951 m. liepos 1 d. iki 1952 m. balandžio 1 d. buvo areštuoti 102 žmonės, užvesta 117 bylų–formuliarių.

Dar vienas pavyzdys. 1964 m. Klaipėdoje buvo legalizuota slapta patikrinta vienos moters korespondencija. Prieš tai KGB iš jos laiškų turinio nustatė, kad ji palaiko ryšius su užsieniečiais, su jais susirašinėja, savo aplinkoje skleidžia negatyvias mintis ir ketina pabėgti į užsienį. Legalizavus slapta patikrintą jos korespondenciją, suderinus su vietiniais komunistų partiniais organais ir sankcionavus LSSR KGB vadovybei, buvo surengtas siuntėjos viešas profilaktavimas – apsvarstymas ir pasmerkimas darbo kolektyve.

Korespondencijos perliustravimo metu gauta medžiaga būdavo naudojama ir rašant straipsnius, smerkiančius gyvenimo būdą kapitalistinėse šalyse.

Parengta, remiantis Lietuvos ypatingojo (buvusio KGB) archyvo medžiaga

Tikrosios pranciškonų karizmos beiėškant

Tėv. Placidas BARIUS, OFM

Amerikos kontinente mes įsikūrėme ne savanoriškai, bet priversti politinių aplinkybių. Buvome bėgliai nuo komunistinio režimo. Jungtinės Amerikos Valstijos ir Kanada mums parodė daugiausia prielankumo - čia ir suplaukėm iš Vokietijos, Ispanijos, Belgijos, Italijos, Palestinos ir net Brazilijos.

Bet tas įsikūrimas turėjo būti tik laikinas. Visi to meto Ordino dokumentai rodo, kad, Lietuvai tapus laisvai, mes turime grįžti į tėvynę. Ta pati mintis išsakoma visose iki nepriklausomybės atgavimo viceprovinčijos duotose „Gyvenimo ir veiklos gairėse“ arba „Mission Statements“. Tas užsibuvimas Amerikoje buvo įvairiai interpretuojamas ne tik mūsų pačių, bet net ir Ordino kurijos. Šiuo metu, kiek suprantu, tas „soggiorno“ ar „viešnagės“ klausimas kiek Amerikoje, tiek ir Kanadoje yra paliktas atviras.

Įsikurti Amerikoje nebuvo lengva. Tuo metu į tautines mažumas nebūvo žiūrima palankiai, ypač Katalikų Bažnyčioje. Tik po daugelio kryžiaus kelių mes pajėgėme įsteigti savo vienuolynus ir pralaužti ledus į pastoraciją, kurią vykdėme keliais bū-

dais: vesdami misijas ir rekolekcijas, administruodami parapijas, dėstydami gimnazijoje ir spausdindami katalikišką žodį. Pamokslaudami mes esame aplankę visas lietuviškas parapijas, kurių tuo metu Amerikoje buvo daugiau negu šimtas. Pradedant mažėti kunigų pašaukimams, vienu metu turėjome perimti bene šešių parapijų ir keleto misijų administravimą. Tikėdamiesi gausesnį pašaukimą, buvome įsteigę berniukų gimnaziją, ir joje patys dėstėme dvylika ar trylika metų. Ypač svarbus mūsų pastoracijos laukas buvo spauda, leidžiant ir spausdinant knygas, žurnalus ir laikraščius. Spaudos sielovada buvo ypač svarbi iš pradžių, kai reikėjo kovoti su tarp lietuvių stipriai įsikerėjusia komunizmo pasaulėžvalga. Vienu metu Brooklyno vienuolyne buvo septyniolika brolių, kunigų ir ne kunigų, iš kurių net dvylika tiesiogiai dirbo spaudos darbą be jokio atlyginimo. Dauguma iš jų spausdėmė dirbo po keliasdešimt metų. Vienas iš jų Tėv. Pranciškus, tą darbą dar ir šiandien tebedirba - jau net daugiau kaip penkiasdešimt metų.

Čia pagrįstai galėtų kilti klausimas: kodėl mūsų vyresnieji broliai pasirinko tokį gyvenimą?.. Darbai, veiklos, pasaulietiški įsipareigojimai - ir per daugybę

metų! Ką bendro tai turėjo su dvasiniu gyvenimu ir pranciškonišku pašaukimu?..

Suprantama, visada buvo stengiamasi nedirbti tokių darbų ar įsipareigojimų, kurie koku nors būdu galėjo būti nesuderinami su pasirinktu pašaukimu ar vienuoli-

ne tvarka. Broliams jų asmeninis pašaukimas visada buvo pagrindinio dėmesio centre.

Tačiau kai kada konflikto nebuvo galima išvengti. Vykdam darbus sutartis, nepramatytos kliūtys bet kada galėjo suardyti ne tik bendras maldas ir dienotvarkę, bet ir miego naktis ar net sekmadienio poilsį. Kai broliai išvykdavo su Gavėnios, Advento ar misijų pamokslais, jie vienuolyno nematydavo savaitėmis ar net mėnesiais. Kada peržengiami vienuolyno vartai, retai darbai ar įsipareigojimai derinasi prie vienuolyno tvarkos, greičiausiai vienuolyno tvarka bus verčiama derintis prie priimtų darbų ir įsipareigojimų.

Grįžtame prie klausimo: kodėl mūsų vyresnieji broliai - kodėl mes, ta vyresnioji karta - pasirinkom tokį gyvenimą? Mes jį pasirinkom todėl,

kadangi kitokio negalėjome pasirinkti. Sąžinės verčiami mes, kaip Lietuvos tremtiniai, nuo pat pradžios visą savo gyvenimą Amerikoje pašventėm trims dalykams: padėti išlaisvinti Lietuvą, padėti išlaikyti imigrantų lietuvių tautiškumą bei moralę ir padėti atkurti Šv. Kazimiero provinciją. Tie trys dalykai per penkiasdešimt metų buvo visų mūsų darbų, minčių ir maldų vizija.

Nepaisydami karčios realybės, mes niekada nepraradome vilties, kad Lietuva bus laisva. To siekiant bet kokios pastangos ir bet kokie darbai, net ir prozaiškesni ir pasaulietiškesni, mums turėjo vos ne religinį atspalvį ir teologinę gelmę.

Nebuvo jokių ženklų, kad mūsų provincija atsikurs. Bet mes visą laiką tuo tikėjome ir dėjome visas pastangas, kad ji koku nors būdu nebūtų užslopinta. Mes spėliojome, kad atsikūrusi provincija bus ne tik dvasiškai, bet ir materialiai nualinta, jos bažnyčios ir vienuolynai apleisti ar sunaikinti. Mes taip pat vylėmės, kad požemy bus į ordiną pašauktų jaunų vyrų, kuriems reikės surasti pastogę, juos reikės pavalgydinti, apmokyti ir išmoksinti. Jų dvasiniams ir materialiniams reikalams reikės nemažai išteklių. Užtat, Dievui ir geradariams

Tėv. Placidas Barius, OFM

padedant, mes stengėmės, dirbom visokius darbus ir per penkiasdešimt metų taupėm, kad atėjus dienos - taip pat net dar ir šiandien - būtų įmanoma broliams padėti. Lietuvos nepriklausomybė, lietuvių emigracija ir moralinė bei materialinė pagalba Šv. Kazimiero provincijai atsikurti ir buvo mūsų vyresniųjų brolių penkiasdešimties metų vizija.

Kokia vizija turėtų vesti mūsų provincijos naująją brolių kartą, kuri atsikūrė po penkiasdešimt metų trukusios komunistinės priespaudos?

Atsakymas nėra lengvas. Pirmiausia reikia įsisąmoninti tai, kad naujoji karta nerado jokių nusistovėjusių pranciškoniskų tradicijų, papročių, įvairių ar praktiškų modelių, pagal kuriuos ji būtų galėjusi kurti savo asmeninį ir bendruomeninį gyvenimą ar planuoti ateitį. Visa tai ji turėjo pradėti nuo nieko - ieškodama, bandydama, rizikuodama, gal net suklydama.

Antra - mūsų atsikūrusi naujoji karta ūmai turėjo suvokti savo užduotį ir savo darbo lauką. Dauguma ordinų steigėjų, kaip, pvz., Dominykas, Ignacas, Benediktas savo bendrijoms paliko savęs ugdymo metodus ir aiškiai apręstas veiklos sritis. Pranciškus savo pirmajam ordinui nepalikio nieko panašaus. Naujai į bendruomenę priimtų brolių paklaustas, ką jie turi daryti, Pranciškus atsakęs, kad, jei tai, ką jie iki šiol darė, neprieštarauja Evangelijai, tedaro tą patį ir toliau. Pranciškonai visą laiką ieškojo savo tikrosios karizmos, tai sustodami prie paklusnumo, tai prie dvasingumo, tai prie evangelizavimo, tai prie neturto, tai dar prie ko nors kito. Man atrodo, kad pranciškonų ordino karizma kaip tik ir yra tai, kad jis neturi jokios savos karizmos. Pranciškus buvo Bažnyčios žmogus - netgi labiau negu Ordino. Totus apostolicus! Taigi Pranciškaus ordino karizma, jei apie ją iš viso galima kalbėti, ir jo sekėjų siekis turėtų būti ne kas kita, kaip tik absoliutus pasišventimas Bažnyčiai, ir dirbti ten, taip ir tokį darbą, kokio tuo momentu pageidauja Bažnyčia.

Trečia - kadangi mūsų ordinas nėra kontempliatyvus ar griežta prasme klauzūrinis, pilnutinis Regulos laikymasis, tobulo siekimas ir maldos gyvenimas neretai kryžiuosis su brolių darbais ir išsipareigojimais. Mes tai turime žinoti ir iš anksto vengti tokių darbų ir išsipareigojimų, kuriems nesame kvalifikuoti, neturime pajėgų, ar juos atlikdami galime pažeisti Ordino tvarką. Bet jei išsipareigojimai priimti - pvz., parapijos darbai, stovyklos, svečiai, organizacijos ir pan. - ne tik garbės žodis, bet ir teisingumas reikalauja, kad jie be atodairos būtų atlikti. Čia gal naudinga prisiminti, kad nei vienuolyno dienvietė, nei įžada, nei pagaliau Regula nėra vienuolinio gyvenimo tikslai. Visa tai yra tik pagalba, ramsčiai, lazdos ir kelrodžiai vyriausiam tikslui siekti, tai yra įvykdyti Evangeliją.

Tai turbūt turėtų būti ne tik jaunosios kartos, bet ir kiekvieno Pranciškaus idealų sekėjo gyvenimo, darbų ir siekių vizija.

Mirė prelatas LEONAS PECK-PECIUKEVIČIUS

Š. m. birželio 13 dieną, pabaigęs aukoti šv. Mišias, bet dar nespėjęs nusi-vilkkti liturginių drabužių, širdies smūgio ištiktas mirė prelatas Leonas Peck-Peciukevičius, prieš savaitę atšventęs savo 90-tą gimtadienį. Palaidotas birželio 21 d. iš Šv. Juozapo parapijos bažnyčios Warrington, PA, kurios klebonu buvo paskutinius dvyliką metų, iki išėjimo į pensiją 1992 m. Laidotuvėms vadovavo Philadelphijos arkivyskupas kardinolas Justin Rigoli.

Prelatas Leonas
Peck-Peciukevičius

Prel. L. Peciukevičius buvo gimęs 1915 m. balandžio 12 d. Philadelphijoje, PA, Abu tėvai emigrantai dzūkai. Šeimoje augo devyni vaikai. Baigęs Marianopolio gimnaziją, Thompson, CT, išvyko į Lietuvą ir įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją. Sovietams okupavus Lietuvą, 1940 m. grįžo į JAV, įsijungė į St. Charles Baromeo kunigų seminariją ir 1942 m. buvo iššventintas kunigu.

28 metus kaip vikaras ar klebonas dirbo įvairiose Pensilvanijos lietuvių parapijose, o nuo 1970 m. iki išėjimo į pensiją 1992 m., klebonavo amerikiečių parapijose bei trylika metų dėstė prancūzų ir lotynų kalbas katalikiškoje gimnazijoje. 1972 m. Chester, PA miestas išrinko jį "metų žmogumi". 1988 m. Šv. Sostas pakėlė jį į prelatus, o vyskupas Juozas Žemaitis, atsidėkodamas jam už gausią paramą Vilkaviškio vyskupijai, padarė jį garbės kanauninku.

Prel. L. Peciukevičius be anglų kalbos mokėjo dar rusų, lotynų, prancūzų ir lietuvių kalbas; mėgo keliauti ir drauge su vyskupu P. A. Baltakiu, OFM, aplankė Rusijos, Sibiro, Australijos ir Pietų Amerikos lietuvius.

Prelatas, sulaukęs 77 metų amžiaus, atsisakė Šv. Juozapo parapijos klebono pareigų, bet su apaštališku uolumu talkino kaimyninėm parapijom iki pat paskutinės gyvenimo minutės. Mirė suteikęs žmonėms šv. Mišių užbaigiamąjį palaiminimą.

p.a.b.

Tėv. STANISLOVAS, kapucinas vienuolis, Paberžės klebonas, mirė š. m. birželio 23 d. Kaune. Plačiau - sekančiame "Darbininko" numeryje.

PREL. MYKOLO KRUPAVIČIAUS PALAIKŲ PERKĖLIMAS LIETUVON

Romualdas KRIAUCIŪNAS

Mykolas Krupavičius siejamas su Lietuvos žemės reforma, Vyriausiuoju Lietuvos Išlaisvinimo Komitetu ir Pasaulio Lietuvių Bendruomene. Šiose srityse jis buvo pirmūnas, vadovas ir apaštalas. Savo paskutinės valios pareiškime jis nurodė: "Ant pastatyto prie kapo kryžiaus turėtų būti toks sakiny: Lietuvi, tebūnie Tau pirmaisiais tėvas ir motina, bet virš jų tebūnie Tau Tavo tėvynė Lietuva".

Šįmet sueina 120 metų nuo prel. Mykolo Krupavičiaus gimimo (1885.10.1. Balbieriškyje) ir 35 metai nuo jo mirties (1970.12.4. Chicago). Šių sukakčių proga yra aptariamos galimybės jo veiklą ir vardą labiau įamžinti. Įamžinimo iniciatoriai svarsto šias galimybes:

- Sukurti prel. Mykolui Krupavičiui skirtą internetinę svetainę.
- Vienoje vietoje sukaupiti ir sutvarkyti jo archyvą.
- Pastatyti paminklą Lietuvoje.
- Išleisti jam skirtą pašto ženklą.
- Sukurti dokumentinį filmą apie jį.
- Jo vardu pavadinti gatves, mokyklas.
- Įsteigti jo vardo premiją, stipendijas.
- Sukurti jo vardo biblioteką.
- Pasirūpinti jo palaikų perkėlimu į Lietuvą.
- Pasirūpinti jo įvertinimu už žydų gynimą karo metais.
- Pateikti informaciją apie prel. Mykolą Krupavičių Lietuvos mokykloms.
- Parengti televizijos paskaitų ciklą.

Į šį projektą kviečiami įsijungti visame pasaulyje gyvenantys lietuviai. Organizuojama visuomeninė komisija prel. Mykolo Krupavičiaus įamžinimo projektui paruošti ir įgyvendinti. Daugiau informacijos galima gauti kreipiantis el. paštu: ged@litua.com

Šiame rašinyje bus plačiau aptarta prelato gyvenimo saulėlydis ir palaikų perkėlimas Lietuvon ir užtarnautas pagerbimas. Tam pasinaudota Petro Maldeikio monografija *Mykolas Krupavičius* (Lietuvių krikščionių demokratų sąjunga, Chicago, 1975) ir prelato seserėčios Genovaitės Jarumbavičiūtės atsiminimais, išspausdintais *Suvalkija* žurnalo 2001 ir 2002 metų pirmuose numeruose. Jie buvo perspausdinti Ziganto Vidrinsko sudarytoje knygoje *Sudūvos krašto šviesuoliai: Atsimi-*

Prel. Mykolas Krupavičius

nimai apie pedagogų Jarumbavičių šeimą. Leidykla "Ramona", Marijampolė, 2003.

Anot Petro Maldeikio, su sveikata prelatui nekaip sekėsi. "Turėjo visą eilę operacijų, o vienos metu neteko didelės savo skilvio dalies. Vėlesniame amžiaus laikotarpyje jį beveik nuolat spaudė įvairūs negalavimai ir ligos" (psl. 376).

"Maža tegalėdamas valgyti, jis negalėjo normaliai maitintis, nes tik mažą valgykloje duodamą pietų dalį jis tegalėjo suvalgyti. Ir tie patys pietūs, pilnai nesunaudojami, pagal jo pajamas buvo jam perbrangūs. Maisto naudojo tik tiek, kiek jam atrodė būtina organizmui palaikyti. Maistu nesilepino. Užsisakydavo valgykloje stambesnę indą kruopų ar kopūstų sriubos ir ją dalimis pasiildydamas valgė kelias dienas, kurias nors iš krautuvės parsinešais maisto produktais papildydamas" (psl. 378).

Sveikatai silpnėjant, prelatas mažiau bepajėgė apsirūpinti maistu ir susitvarkyti savo bute. Jis norėjo rasti moterį, kuri pietus paruoštų ir butą aptvarkytų. Kada tokia moteris nenorėdavo iš jo imti atlyginimo, jie išsiskirdavo. Pagaliau buvo surasta Ks. Maknavičienė, kuri su tikru įsijautimu bei pasiukojimu prelatui patarnavo iki mirties.

Vyskupas Vincentas Brizgys buvo prelatui M. Krupavičiui siūlęs išrūpinti pas tėvus marijonus ar seseris kazimierietes kambarį, maistą ir visokeriopą pagalbą, bet jis nesutiko keltis kitur iš savo buto. Jis dar turėjo planą tvarkyti savo rankraščius.

Per paskutiniuosius žemiškojo gyvenimo metus prel. Mykolas Krupavičius jautėsi priartėjęs prie amžinybės slenksčio. Į mirtį jis žiūrėjo kaip į išsivadavimą iš kančių, bet savo kančiomis nesiskundė. Jo gilus tikėjimas leido jam suprasti savo kančių prasmę. "Kol galėjo pastovėti, jis savo kambaryje laikė šv. mišias. Vėliau ir to jis nebegalėjo, nes neturėjo leidimo jas laikyti sėdėdamas. Tada, jam patarnaudamas, kun. A. Vilkaitis kasdieną atnešdavo šv. komuniją iš parapijos bažnyčios" (psl. 383). Jo sveikatai silpnėjant, vysk. V. Brizgys ir dr. Aldona Rugienė bandė jį prikalbinti važiuoti į ligoninę. Jis atsakė norįs būti nepriklausomas ir savarankiškas. Kitą kartą pasisakė norįs mirti savo bute.

“Net ir priešpaskutinę naktį namie jis, atsikėlęs iš lovos, taip griežtai ir taip susijaudinęs reikalavo palikti vieną... Protestuodamas prieš jo reikalavimo nepaisymą, jis prikišo: ‘Tu nori pamatyti mane mirštant. Aš mokėsiu ir be tavęs numirti’” (psl. 384). Tačiau jo priežiūra ir aptarnavimas jo bute pasidarė neįmanomas ir jis buvo perkeltas į Loreto ligoninę. Ten būdamas jis jau nieko nevalgė, nepriėmė vaistų, buvo silpnas ir nevisad pilnos sąmonės. Jo gyvybė užgėso ligoninėje išbuvus septynias dienas.

Prel. M. Krupavičiaus laidojimu rūpinosi vysk. V. Brizgys, Antanas Repšys, tėvas Vytautas Bagdanavičius ir kiti jo artimieji. Kopylčioje atsisveikinimo žodžius pasakė įvairių organizacijų, politinių grupių, įvairių įstaigų ir redakcijų vardu - viso 29 asmenys.

“Kitą dieną po gedulingų pamaldų, kaip velionis savo testamente buvo pareiškęs savo valią, karstas su jo palaikais be gėlių, tik apdengtas lietuviška vėliava, buvo nulydėtas į šv. Kazimiero kapines ir pagal velionio pageidavimą, buvo palaidotas pagal lietuvių tradicijas...” (psl. 386). Prelatą palaidojus, kaip vienas kalbėtojų pasakė, lietuvių tauta liko biednesnė. Ji neteko tokio idealisto, tokio masto kovotojo dėl Lietuvos ir tokio žmogaus, koks buvo prel. M. Krupavičius.

Savo testamente prelatas tarp kitų dalykų nurodė: “Prie karsto turi būti tik kryžius ir lietuviškoji trispalvė vėliava. Nei pamoksle nei kalbose mano asmens neliesti. Pamokslininkas ir kalbėtojai teprimena lietuviškai visuomenei tuos idealus, kuriems visą gyvenimą tarnavau ir skelbiau kiekviena proga... Mano akis ir krūtine prašau užpilti lietuvišką žemėlį, kurią esu gavęs iš savo tėvynės Lietuvos. Visų lietuvių prašau maldos už mano sielą. Jei kas mano laidotuvių proga skirtų kokią auką, prašau skirti Lietuvių Fondui ar Lietuvių bendruomenės kultūros fondui...” (psl. 386-387).

Daugiau informacijos apie prelatą laidotuvių planus pateikia jo seserėčia Genovaitė Jarumbavičiūtė. Vie-

name laiške jai prelatas rašė: “ Iš pirmo žodžio matot, kad dar esu gyvas. O jei būčiau ir negyvas, nedidelė bėda. Tiek tik būtų skirtumo, kad ne aš apie savo mirtį būčiau parašęs, bet kiti - mano prieteliai. Jiems darbo didelio nebūtų, nes aš pats esu apie savo mirtį parašęs pranešimus, kuriems mano mirtis žinotina. Laiškai užadresuoti, pašto ženklai priklijuoti, jiems tik tektų į pranešimus mirimo datą įrašyti. Pats pasidirbčiau ir karstą, tokį lietuvišką iš baltų lentų su juodu kryžium viršuje ir skiedrelėmis išklotą. Bet graboriai nepriima. Jie, mat, ir ant karstų uždirba. Brangios pas mus laidotuvės. Paėmiau pigiausias - 400 dol. Gausiu kartoninį karstą, kurį leisdami į žemę, įdeda į cementinį panašų į lovų karstą. Esu apsirūpinęs pats. Kitiems bus mažiau darbo. Man mirtis paprasčiausias panašus į fiziologinę funkciją reiškiny. Ramunėlė visą raudą išsraudojo dėl mirties. Be reikalo. Mirtis nėra išnykimas, tik būties formos pakeitimas. Mirtis nėra baisi tiems, kas tiki žmogaus sielos nemirtingumu... Matyt paskyrė taip Aukščiausias, jog reiks ant svieto vargt vienam, o gyvastį užbaigti tarp svetimųjų ir svetimųjų žemėj. Gera gyventi, dzūkiškai tariant, savybėje”.

Savo atsiminimuose Genovaitė Jarumbavičiūtė cituoja bene iš Bernardo Žukausko, prelatą bendražyginko nuo Voronežo laikų, tuoj po prelatą mirties gautą laišką, kur rašoma: “Gruodžio 4 d. 3 val. 30 min. iškeliavo amžinybėn. Jis jau kuris laikas maldavo Aukščiausiojo trumpinti Jo kančias. Palaidotas šv. Kazimiero kapinėse. Jo noras buvo atsigulti šalia sesers ir švogerio, bet to padaryti nebuvo galima. Atsigulė šalia savo mokslo draugo Albavičiaus”.

“Po penkerių metų Pasaulio lietuvių bendruomenės aukomis ant prelatą Mykolo Krupavičiaus kapo buvo pastatytas didingas paminklas. Šio paminklo projekto autoriai - architektai Jonas ir Rimas Mulokai. Pietą ir Vytį sukūrė skulptorius Aleksandras Marčiulionis. (nukelta į 17 psl.)

Prel M. Krupavičiaus laidotovės Šv. Antano bažnyčioje Chicagoje 1970 m. gruodžio 9 d.

M. Gulbinsko nuotr.

St. Petersburg, FL**LB Floridos apygardos suvažiavimas**

Jau ketveri metai kaip aš šioje šalyje ir visada buvo idomu stebėti lietuvišką veiklą ir joje dalyvauti. Spauldoje teko daug skaityti apie Floridos Lietuvių Bendruomenės veiklą ir jos darbus. Tad labai apsidžiaugiau gavusi St. Petersburg LB apylinkės pirmininkės Vidos Meiluvienės pakvietimą atvykti ir dalyvauti Floridos LB apygardos suvažiavime.

Floridos LB apygardos suvažiavimas buvo surengtas gegužės 4-5 d. Dolphin Beach Resort, St. Petersburg. Čia suvažiavo atstovai iš Aukšinio Krašto, Daytona Beach, Palm Beach, Sunny Hills ir St. Petersburg apylinkių. Apygardos valdyba kvietė aktyviau tame suvažiavime dalyvauti; tik bėda, kad šis renginys vyko darbo dienomis, tad dirbantieji Bendruomenės nariai negalėjo atvykti. Suvažiavimas prasidėjo ketvirtadienį antrą valandą popiet konferencijos salėje, kur vyko dalyvių ir svečių registracija. Ten pat buvo vaišinamasi lengvais užkandžiais, arbata ar kava.

Suvažiavimą atidarė apygardos valdybos pirm. Loreta Kynienė. Dalyvius pasveikino St. Petersburgo apylinkės valdybos pirm. Vida Meiluvienė. Invokaciją sukalbėjo kun. dr. Matas Čyvas. Buvo pagerbti mirusieji LB nariai; išklausytas ir patvirtintas 2004 m. suvažiavimo protokolas. LB Floridos apygardos valdybos pirm. Loreta Kynienė perskaitė metinį veiklos pranešimą. Sekė apygardos valdybos išdininkės Elenos Jasaitienės pranešimas; tada revizijos komisijos pranešimą davė Alvita Kerbelienė. Buvo perskaitytas Cape Coral apylinkės metinės veiklos pranešimas. Po pranešimų vyko diskusijos ir pasisakymai. Šeštą valandą vakaro vyko dalyvių pabendravimas prie lietuviškų skanėstų.

Antrą suvažiavimo dieną pranešimus skaitė LB apylinkių atstovai. Čia girdėjome apie apylinkių rūpesčius, surengtus renginius, surinktas lėšas ir kasdienius rūpesčius. Idomu ir džiugu buvo klausytis visų

apylinkių pranešimus. Žavėjau, kad šie, dauguma garbaus amžiaus žmonės, yra pilni energijos, kūrybiškumo ir veiklos. Aišku, sunki ir didžiulė visos LB problema yra naujai atvykusių jaunų žmonių įtraukimas į lietuvišką veiklą. Šioje apygardoje tas klausimas irgi opus. Džiugią naujieną girdėjome iš Kęstučio Miklo – Palm Beach apylinkės valdybos pirmininko, kad jo vadovaujamoje apylinkėje pradėjo burtis jaunimas, neseniai atvykęs iš Lietuvos. Jie pradėjo rengti savus renginius. Ši apylinkė gali pasigirti ir savo chorą, kuris kitais metais ruošiasi vykti į Dainų šventę Chicagoje. Klausiausi ir stebėjau St. Petersburgo apylinkės pirm. Vidos Meiluvienės pranešimu: apylinkė kartu su Lietuvių Klubu surengia įspūdingas šventes. Sunku įsivaizduoti, kaip miela Vida spėja vadovauti ir LB apylinkėi ir dar sekmadieninei lituanistinei "Saulės" mokyklėlei. Negaliu nepaminėti, kad jos didžiulį pastangų dėka Atlantoje buvo įkurta šeštadieninė lituanistinė mokykla.

Nutarta, kad 2006 m. LB Floridos apygardos suvažiavimas įvyks Palm Beach, FL.

Negalima praleisti nepaminėjus Lietuvių Klubą, jo valdybos pirm.

Angelės Karnienės sugebėjimų ir išmonės, jam vadovaujant, sukviečiant įdomias asmenybes ir menines grupes programų išpildymui.

Į Floridos LB apygardos suvažiavimą atvykau su grupe jaunų žmonių iš New Haven, CT, apylinkės. Dauguma jų – studentai iš Lietuvos, jau aktyviai įsijungę į lietuvišką veiklą: vaidina teatro grupėje "Aitvaras" ir šoka tautinių šokių grupėje "Vėtra". Jie paruošė du meno vakarus. Vienas buvo skirtas Floridos LB apygardos suvažiavimo dalyviams; jis vyko Dolphin Beach Resort salėje iškilmingos vakarienės metu, kur dalyvavo apie 60 asmenų. Kitas koncertas, skirtas Motinos Dienos paminėjimui, vyko Lietuvių Klube. Čia susirinko apie 200 žmonių. Žiūrovai nuoširdžiai plojo "Tango" atlikėjams Laurai Zilytei ir Rolandui Kiaulevičiui, pianistei Vaivai Janušonienei, šokėjams Kristinai Sidaravičiūtei, Erikui Karpavičiui, Stan Rosen ir Chris Pleckaitis.

Šia proga norėčiau padėkoti St. Petersburgo LB apylinkės valdybos pirmininkei Vidai Meiluvienei, Daliai ir Antanui Adomaičiams, Loretai Kynienei, Angelei ir Albinui Karniams ir Laimai Savaitienei; taip pat visiems kitiems LB nariams už jų nuoširdų ir pasiaukojantį darbą išlaikant lietuviybę; dėkoju taip pat už nuoširdų mūsų grupės priėmimą.

Sigita Šimkuvienė-Rosen
JAV LB vicepirm. jaunimo reikalams

Floridos LB apygardos valdybos nariai

Vaivos Jonušienės nuotr.

“Ar ne laisvės išniekinimas?”

(atkelta iš 3 psl.)

gyvavimo metų dar nėra buvę. Atrodo, kad net buvusių komunistų Seimas nebuvo ciniškesnis už suvirintojo kompanijos dominuojančią valdančiąją daugumą. Matyt, šiai kompanijai nė kiek nerūpi Lietuvos valstybė, jos piliečiai ir praeitis.

„Beveik 300 tūkst. Lietuvos piliečių pateko į Sibiro tremtį ir lagerius. Iš tiesų Sibire žuvo 50-60 tūkst. lietuvių (tikslaus skaičiaus nežinome), - kas penktas politinis kalinys ar tremtinys. Pusė tremtinių 10-30 metų negalėjo, pagaliau ir neturėjo galimybių sugrįžti į Lietuvą, kur jiems ir jų vaikams jau buvo iš anksto parengti profesiniai ir kitokie apribojimai. 1959 m. duomenimis, už Lietuvos ribų, bet Sovietų Sąjungos teritorijoje gyveno 175,3 tūkst. lietuvių. Ar tai ne Lietuvos praradimai?“ - klausė Seime per minėjimą istorikas Arvydas Anušauskas.

Tačiau dabartinis Seimas nėra pajėgus suprasti šių įvykių bei netekčių reikšmingumą. Įsismaginę Gedulo ir Vilties dieną jie ne tik pradėjo reabilituoti kagėbistus ir uždarinėti KGB archyvus. Jie net nesugebėjo priimti rezoliucijos, skirtos aukščiau minėtoms datoms pažymėti.

Rezoliuciją „Dėl sovietinės okupacijos Lietuvoje 65-ųjų metų ir pirmosios masinės tremties sukačių minėjimo“ parengė ir pateikė trys opozicinės Tėvynės sąjungos frakcijos nariai, tarp jų – du buvę politiniai kaliniai Povilas Jakučionis ir Antanas Stasiškis.

Jie turėjo gražų sumanymą, kad šią rezoliuciją pasirašytų visi kalėję gulaguose, buvę ištremti ar gimę tremtyje Seimo nariai. Tačiau ir šis projektas Gedulo ir Vilties dieną buvo sužlugdytas, nors nei valdančioji dauguma, nei Seimo Pirmininkas nesugalvojo taip įprasminti minimų datų. Pateikus rezoliucijos projektą, Seimo posėdžio pirmininkas pareiškė, kad dėl šios rezoliucijos yra pasiūlymų, ir ji bus svarstoma vėliau. Nors Seimas posėdžiavo iki vakaro, laiko rezoliucijai apsvarstyti ir priimti Seimas taip ir nesurado. Kažin ar besuras, vasaros atostogų įkarščio pagauti?

Gedulo ir Vilties dieną 18 val. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje buvo aukojamos šv. Mišios už žuvusiuosius gulaguose ir tremtyse, o įsismarkavęs Seimas ir toliau sau posėdžiavo.

Visą birželio 14-osios absurda, kurį visą dieną demonstravo Seimas, geriausiai apibūdina ši Sigito Tamkevičiaus minėjimo metu išsakyta rauda: „Dabar Tėvynė yra ne mažiau brangi, tačiau širdis pilna nerimo. Tikriausiai ne tik mano, bet visų tremtinių bei geros valios tautiečių. Keista savijauta – tarsi stovėtum prie sunkiai sergančios motinos, nežinodamas, kaip jai padėti. Tarsi nematoma demono ranka Tėvynėje būtų sujaukusi viską: protus, širdis, moralę, žmonių svajones ir Lietuvos ateities viziją“.

Pagal I. Vegelytės str., Bernardinai.lt

Š.m. gegužės 21 d. Hartfordo Arkivyskupas Henry Mansell lankėsi lietuviškoje Hartfordo Šventos Trejybės parapijoje

Arkivyskupas Henry Mansell (deš.) ir Šv. Trejybės parapijos klebonas Charles Jacobs

Arkivyskupas Henry Mansell sveikinasis su Olga Stankaitiene ir Birute Zabulienė A. Dziko nuotraukos

Prie Televizijos bokšto atidengtas memorialas laisvės gynėjams

Birželio 15-ąją minint Okupacijos ir genocido dieną prie Televizijos bokšto buvo iškilmingai atidengtas bronzinis memorialas „Aukojimas“, skirtas visiems kada nors kovojusiems ir žuvusiems už Lietuvos laisvę. Skulptoriaus Dariaus Bražiūno ir architekto Artūro Asausko sukurto paminklo atidengimo ceremonijoje dalyvavo aukščiausi šalies vadovai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, 1991-ųjų sausio 13-osios įvykių dalyviai. Memorialas pastatytas bendrovės „Lietuvos radijo ir televizijos centras“ iniciatyva bei lėšomis.

Elta

ANKSČIAU ir DABAR

KAUNE, PALANGOJE ir kitur

Kęstutis ČERKELIŪNAS

Kai gyvendamas New Yorke dangoraižių paunksmėje retkarčiais išsitrauki dar Vakarų Vokietijoje išleista Juliaus Kaupo modernių pasakų rinkinį **Daktaras Krištukas pragare**, praeitis suspindi visomis vairovystės spalvomis. Toji praeitis vis tokia artima, niekur nebuvo nubėgusi. Ji liko čia pat, lyg būtų įsitvirtinusi vakarykštė diena. Ir nebūtinai tik sodrūs vaizdai, skvelsdros iš Kauno senamiesčio – svarbiau pats autorius Julius Kaupas, su kuriuo sieja ilgametę pažintis ir draugystė.

Kaune Žaliakalnio namo palėpėje neseniai radau kelis kietaviršius sąsiuvinius – gimnazisto dienoraščius iš 1933 – 1938 metų.

Apie 1936 metus daugėjo alaus barų, kur bokalus statė ant kvadratinų ar apskritinių kartonėlių, kuriuos vadinom pabokaliais. Juos parūpindavo didesnieji, vyresnieji bendraklasiai, tarp jų Kaupas, Algirdas Stankūnas, kuris, atpykęs Sibirą, liko ištikimas Kaunui, ir Dievainis Galaunė, jau 1947 užgesęs Lietuvoje. Dar mokytojui neįžengus į klasę, tie pabokaliai buvo džiaugsmingai skraidomi po kambarį. Dienoraštyje atžymėta, kad pabokalių daugiausia parūpindavo Kaupas, kuris vieną pavakarį parsinešė net 93 ir už tokį uolumą iš vieno baro buvo išvartytas.

1937 gegužės pirmąją nuėjom į jėzuitų kino teatrą, kuris savaitgaliais rodydavo parinktus filmus jaunuomenei. Beje, filmus atrinkdavo mano motina Sofija Čerkeliūnienė. Ilgokai besidarbuojanti kaip dantų gydytoja, ji vakarais nemokamai eidavo į Kauno kino teatrus įsitikinti, ar filmai tiktų jaunuomenei. Nenuostabu, kad pavargusi cenzorė retkarčiais kine užsnūdavo, nepastebėdavo vienos kitos slidžios detalės ir toks filmas rasdavo kelią pas jėzuitus. . .

Julius Kaupas save vadino vienu iš Kalnų gatvės padaužų. Taip jis pasirašydavo dovanotose knygose kitiems "to paties paslaptingo ir pasakiškai tolimo Kauno vaikams". Kaupai gyveno Lietuvos banko tarnautojų namuose, kurie juosė erdvų kiemą ir vienu šonu buvo prigludę prie aukštyn į Žaliakalnį kopiančio sodo.

Besilankydami pas Kaupus, galėjom susipažinti su amerikine spauda, kurios ten nestigdavo. Ji mūsų nežavėjo, tik Galaunė kartais buvo linkęs prie amerikiečių stiliaus, mėgo pasirašinėti anglišku vardu Davey. Mus labiau viliojo Vakarų Europos leidiniai: vokiečių, prancūzų, austrų ir šveicarų. Užsieninių laikraščių kioskai prie Miesto sodo taip ir susemdavo mūsų kišenpinius.

Prie Lietuvos banko tarnautojų mūnamio paskutinį kartą mes sėdėjom 1944 m. liepos pirmosiomis dienomis, kai paminėjom Kaupo universiteto baigimą – Julius jau buvo medicinos daktaras. O po to išsiskirstė į nežinią Vakaruose.

Jaunatviški juokučiai tol gražu neužpildydavo visą mūsų laiką. Domėjomės daugeliu rimtų dalykų iš Vakarų Europos. Neveltui

Lietuvių Enciklopedijos, leistos Bostone, 11-tam tome Alfonsas Čipkus, tai yra Alfonsas Nyka-Niliūnas, apie Julijų Kaupą taip rašo: "K. priklauso žeminių - lankininkų literatūrinei kartai. Brendęs C.T.A. Hoffmanno, Dickenso ir M. Unamuno poveikyje, K. yra vienintelis savo kartos beletristas, kurio estetika ir formos koncepcija remiasi klasiškosios Europos kultūros tradicija".

Nors per dešimtmečius daug kas kito, keitėsi ir Kalnų gatvės vardas – buvo Putvinskio, paskui įsiterpė Salomėja Neris, o dabar vėl Putvinskio..., betgi Kaunas buvo ir liks mūsų išsvajotas miestas. Dabar ne visi galim į Kauną atvykti – Kaupas baigė žemiškąją kelionę Chicagoje, Galaunė jau 1947 išskubėjo į Anapus. Marijonas Eidrigėvičius žuvo nuo partizanų kulkos Rumunijoje (buvo repatrijavęs į Vokietiją), Tadas Tallat-Kelpša mirė JAV, o poetas, žurnalistas, Bajorų bendrijos narys Leonas Narbutas yra kol kas paskutinis, pasakęs sudie šiam pasauliui.

Nors ir mėgo paįsdykauti, Kaupas jokių būdu nebuvo paviršutiniškas. Priešingai – jis buvo vienas ir retųjų, iki gryo kraujo lietuvių – vakariečių. Užsklandai galima pridurti, kad Kaupas buvo neblogas šachmatininkas. Gimnazijoje jis mėgdavo pažaisti su kitu šachmatų

Kardinolas Vincentas Sladkevičius ir straipsnio autorius

entuziastu. Įdomu tai, kad abu nesusėdavo prie lentos su 32 figūrom, bet žaidė atmintinai, paeiliui skelbdami savo ėjimą. Toji dvikovė nesibaigėdavo po keturių ėjimų greituojų matu, ji nutysdavo iki keliolikos ėjimų. O namie Julius kartais įnikdavo spręsti šachmatų problemų – pasak jo, tai tikrojo poilsio dalis.

Julius Kaupas yra vienas iš tų laimingųjų, kuris su savo kūrybiniu palikimu gali viešėti savo numylėtame Kaune.

Posūkis į Palangą

Pabuvoję senajame Kaune, pajudėkim į šiaurės vakarus, prie Baltijos jūros, į Palangą, tą senąją, kol jos nesudarkė apskrūs komersantai su savo terlionėmis.

Nuo 1925 Palangoje gyveno kanauninkas Kazimieras Prapuolenis, kurį jo gausios giminės vaikai paprasčiausiai vadino Dėduku. Jis mažiesiems rodė daug dėmesio. O kartą nutiko taip.

1927 vasaros popietę keli suaugėliai, tarp jų ir Dėdukas, išsivedė šešerių metų berniuką į Naglio kalno pusę. Po kiek laiko berniukas pradėjo zurzėti, kad nori pas mamą, pasilikusią Palangoje. Dėdukas vaikutį sugėdino: - Toks vyras, o pas mamą prašais.

Toliau beeinant iš nendryno, iškilo apysenis vienuolis su lazda ir avėjęs sandalus. Dėdukas jį sustabdė ir paklausė: - O kur gi eini dabar? – Tai pas mamą, dvasiškas Tėveli, - atsakė vienuolis.

Po poros metų tą patį berniuką Turžėnuose, netoli Kauno, tėvas miškininkas motociklu pavėžino miško keliais, sukratė, ir vakare berniuką ištiko priepuolis. Greitoji pagalba nuvežė į Kauną (16 km) ir dr. Vladas Kuzma po vidurnakčio išpjovė apendicitą, net ir narkozės negalėjo duoti, tik pasakydavo, kad dabar patemps... Šalia buvo ir berniuko motina.

Kun. kan. Kazimieras Prapuolenis

Po skubios operacijos berniukas išvažiavo pas Dėduką į Palangą. Berniukui buvo pasakyta, jog negali bėgioti ir t.t. Čia ir buvo problema, nes Dėduko šeimnininkė teta Barbora ir virėja Teofilė globojo šunį Tedį, kuris kartą pagąsdino berniuką ir tas pasileido bėgti per daržą. Nieko blogo nenutiko, bet baimės netrūko.

1931 tas pats berniukas iš Kauno pasiuntė laiškutį Dėduku 73-čiam gimtadieniui, linkėdamas sulaukti šimto metų. Dėdukas atsakė atviruku: "Mano mielas! Ačiū Tau už linkėtus 100 metų. Už tokią geradarystę aš Tau turiu bent 150 palinkėti. Mylįs Tave Dd".

Tai buvo paskutinis pasikeitimas rašytu žodžiu, nes kanauninkas Prapuolenis mirė 1933 m. balandžio 17 d. ir palaidotas Palangos šventoriuje. Dar ir dabar, po 72 metų, jo kapas yra rūpestingai prižiūrimas, nuolat puošiamas gėlėmis.

Kadangi daugeliui, kurie skaito šias eilutes, Kazimieras Prapuolenis yra nežinomas, verta nors trumpai priminti, kas gi buvo tas kanauninkas.

Jis buvo gimęs 1858 m. kovo 1 d. Laucikaimyje, Suvalkijoje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, kur susidraugavo su Vincu Kudirka ir Jonu Jurgiu Bulota (vėliau veterinarijos gydytojas, generolas), Kunigų seminariją lankė Varšuvoje ir Petrapilyje. Į kunigus išventintas 1885. Nuo 1889 – 1904 Metropolinės kūrijos sekretorius. Jo pastangomis Petrapilio katalikų katedroje leista lietuviški pamokslai ir giedojimai. Čia pamokslus sakydavo prelatas Aleksandras

Jauni kauniečiai atostogauja Palangoje 1939 metais (iš kairės): Irena Gumeniukaitė, Julius Būtėnas, Giedrė Damijonaitytė, Kęstutis Čerkeliūnas

Dambrauskas – Jakštas, arkivyskupas Pranciškus Karevičius, prelatas Maironis – Jonas Mačiulis. 1914 persikėlė į Seinus ir čia su prelatu Juozu Laukaičiu ir prelatu Jurgiu Narjausku įsteigė savaitraštį Šaltinį ir mėnesinį Vadovą. Bendradarbiavo spaudoje, pasirašydamas slapyvardžiais: Amicus Plato, Apysenis, Bylaitis kunigas, kun. Byla ir kt. 1909 persikėlė į Kauną. 1913 išleido veikalą Polskie Apostolowo w Litwie (Lenkų apaštalavimas Lietuvoje) – apie lenkų pastangas sulenkinti Lietuvą. Ši knyga vėliau buvo išversta į lietuvių kalbą, 1918 išleista JAV, 1938 Lietuvoje, Juozas Gabrys išvertė į prancūzų kalbą. Aštri knyga sujudino žmones, padėjo jiems atsiriboti nuo lenkų.

1912 Prapuolenis išvyko į Romą, kur buvo Šv. Stanislovo bažnyčios rektorius iki 1921. Neoficialiai atstovavo lietuviams Vatikane, kėlė lietuviškus reikalus italų spaudoje, padėjo išrūpinti iš popiežiaus Benedikto XV pasaulinės reikšmės „Lietuvių dieną“. Vatikano archyvuose surinko medžiagos apie Lietuvos praeitį, paruošė spaudai Lenkų apaštalavimas Lietuvoje antrąją laidą.

1921, grįžtant į Lietuvą, Dancigo koridoriuje lenkai atėmė jo rankraštį. Iki 1925 Lietuvoje vadovavo Tikybių departamentui, dėl nesveikatos pasitraukė, 1925 apsigyveno Palangoje, kur mirė 1933 m. balandžio 17 d. Už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanotas Gedimino ir Vytauto ordinais, gavo knygnešio pensiją, gimtojo Lauckaimio pradžios mokykla pavadinta jo vardu.

Šiamečiai reikalai

Šiamečiai išvyka į Lietuvą – keturioliktoji po Antrojo pasaulinio karo... Per tą laiką reikėjo atsisveikinti su eile žymūnų. Nebėra pirmojo Lietuvos kardinolo Vincento Sladkevičiaus, su kuriuo lankėme Kaune jėzuitų gimnaziją (jis buvo žemesnėje klasėje). Nebėra ir Keturių vėjų pranašo rašytojo Juozo Žlabio. Šia proga dera prisiminti vokiečių rašytojo Hermann Hesse žodžius, skirtus atsisveikinant su kitu Nobelio premijos laureatu Andre Gide per Paryžiaus radiją 1951:

„Kai pavyzdingas kolega, žodžio meistras po ilgo gyvenimo ir daugelio vertingų veikalų mus palieka, nėra pagrindo liūdėti. Mirtingasis nuėjo, bet nemirtingasis liko. Bičiulis, kuris neseniai dar buvo pasiekiamas, kuris šiandien ar rytoj gal būtų parašęs laišką, pasitraukė ir neatsako, bet jis nieku būdu nenugrimzdo į nieką, jis ir toliau liko bendruomenėje“.

Panašiai ir su Juozu Žlabiu – Ženge. Jis lieka mūsų literatūroje. Aišku, gavus žinią apie jo mirtį, diena buvo ne tokia šviesi, dabartis atrodo šaltesnė, vargingesnė, bet vis dėlto liks Žlabio – Žengės kūrybinis palikimas, kuris atitolina liūdesį.

Stabtelėjęs prie 2005 viešnagės, kaip įprasta, pasidariau Kauno teatruose. Pasekmės: penkios operetės, viena drama, vienas Pažaislio muzikos festivalio simfoninis koncertas. Pagal nerašytus įstatymus, M. K. Čiurlionio yra pirmasis lankytas muziejus Kaune (du

Laura Čerkeliūnaitė su savo motina Rima Katedros aikštėje Vilniuje

kartus), Muenchene (per keturias dienas) žiūrėtos visos trys Pinakotekos.

Vieno Kauno knygyno antikvariato savininkas Vidmantas Staniulis mano autografų knygelėje pernai įrašė „Aš mažas žmogus“. Kai šiemet paklausiau, gal tas mažas žmogus užtelejo, Staniulis pareiškė, jog jis taip ir liko mažas žmogus. Vis vien paprašiau, kad įrašytų. Knygyninkas atsakė, kad jam niekas neateina į galvą. Tada prabilau: - O gal tiktų toks sakinelis: „Aš vis dar mažas žmogus“. Staniulis sutiko, ir taip šiamečiai istorija pasibaigė.

Sporto spaudos keliai ir klystkeliai

Vieno kaimyno nuomonė apie laikraštį Sportas: „Laikraštis tik silkėms vynioti“. Nauja redaktorė, nemažai naujų, jaunų žmonių ir galbūt nėra jau taip blogai. Žinoma, gausi sovietinio palikimo – tas Vakaruose ir iki Antrojo pasaulinio karo Lietuvoje – nežinomas sporto klubų pavadinimų sukišimas į kabutes, kas griozdina vaizdą. Štai vieno Sporto numerio (23 nr., 2005) mano užtikti negeistini žodžiai, terminai: mačas, marketingas, forumai, lyderė, finalas, pusfinalis, užfiksavo, garantas, čempionatas (kodėl ne pirmenybės?) ... Minint skaudulius, negalima užmiršti ir Sporte užtikti teigiamybių – prašau: rungtis, galiūnas, diskas nuskriejo, tolesnis, viltingas, į kraują įaugo futbolas... Tikėkime, kad padėtis gerės (sėkmės vyr. redaktorei Brigitai Sabaliauskaitei) ir tas kaimynas galės kitaip silkės vynioti. Beje, techniškai sporto spaudiniai Lietuvoje yra aukštos kokybės ir tebūnie nuoširdus linėjimas, kad tekstas pasiektų apipavidalinimo aukštumas.

Šiaurės Amerikoje sportinė kalba dūsta sunkumuose. Tik retkarčiais pasigirsta susirūpinusių balsų. Vienas iš tokių retųjų šauklių yra Bronius Keturakis, kuris prieš 13 metų ta tema rašė Chicagos laikraštyje Lietuvių

Balsas. Veteranas lengvatletis ir žurnalistas Bronius Keturakis priminė knygą *Žurnalistas*. Šį žurnalistikos vadovą redagavo Juozas Prunskis, išleido Lietuvių žurnalistų sąjunga Chicagoje 1974. Ten yra "pažymėta: ėjikas, bėgikas, puolikas, žaidikas, bet daugeliui rašančiųjų vis tiek žaidėjas", Keturakis ir toliau ironizuoja: "Gal dar ligi metų galo pradės vadinti ėjėjais, bėgėjais ir pan." Galima pridurti, kad už žaidiką savo laiku yra pasisakęs kalbininkas dr. Pranas Skardžius. Dera pakartoti ir vieno Lietuvos provincijos mokytojo posakį: "Taisyk žodžiui vietą, kaip svečiui patalą". Šiaurės Amerikos lietuvių spaudoje dabar daug tuščiažodžiavimo, grafomanijos, bekraštės pagyros ir būtų džiugu, jei ateitų geresni, šviesesni laikai ir sporto skiltyse.

Kur pirkti maldaknygę

Būnant Kaune šiemet prireikė maldų knygelės. Nieko nelaukęs prie katedros radau moterį, kuri prekiaavo

religiniais daiktais. Už kuklų maldynėlį sumokėjau penkis litus. Po savaitės, užsukęs į Šv. Kazimiero knygyną, taip pat netoli katedros, pastebėjau tokią pačią maldaknygę ir žvilgtelėjau į kainą – ji buvo du litai ir septyniasdešimt centų.

Tėviški įspūdžiai nepasiduoda

Jau prašvilpė savaitė, kai grįžau į New Yorką, atidavęs savo metinę duoklę Lietuvai. Ir visiškai natūralu, kad vieną rytą atėjęs į vieną mažųjų New Yorko paštų, priartėjau prie laisvo pareigūno ir jam išdrožiau lietuviškai: "Ar kartais neturite architektūros darbų serijos už keturis litus ir keturiasdešimt keturis centus?"... Sunku įsivaizduoti kokį nuostabos pilną veidą igavo sumišęs amerikietis paštininkas. Aš vis dar skendėjau lietuviškoje jūroje ir dėl to toks nuotykėlis eiliniame amerikiečių pašte. Tai gal nors šitaip vienas lietuvis įstengė sumaišyti Ameriką? □

Pranešta apie Lietuvių Fondo pelno paskirstymą

Birželio 22 d. Pasaulio lietuvių centre Lemonte įvykusioje spaudos konferencijoje buvo kalbėta apie įvairius Lietuvių Fondą liečiančius klausimus, o daugiausia apie 2005 metų pelno paskirstymą.

Šią konferenciją, kurioje dalyvavo 14 asmenų, pradėjo LF valdybos narys informacijai Edvardas Šulaitis. Jis pakvietė žodį tarti LF Tarybos pirm. Vytautą Kamantą, kuris papasakojo apie išvakarėse vykusį LF tarybos posėdį. Jame pagal padalintą darbotvarkę buvo išklaudyta įvairių pranešimų (be paties Kamanto kalbėjo S. Balzekienė, S. Čyvas, D. Kojelytė, V. Kirvelaitis, A. Ostis, M. Kasniūnas), būta nemaža diskusijų, priimta įvairių nutarimų.

Čia, šalia kitų dalykų, buvo patvirtintas Pelno skirstymo komiteto pranešimas. Apie tai susirinkusiems kalbėjo pati pirmininkė Daina Kojelytė. Ji pranešė, jog bendrai paramai prašymų gauta 171 (patenkinta 122, 8 atidėti, o nepatenkinti 41). Stipendijų prašytojų buvo 139, iš kurių 84 gavo stipendijas, o 55 prašymai buvo atmesti. Stipendijų dydis nuo 500 dol., iki 1,500 dol.

Iš viso stipendijoms išdalinta 120,688 dol. Daugumas pinigų – 34 tūkst. dolerių atiteko magistrantams bei doktorantams iš Lietuvos; antroje vietoje – JAV piliečiams 25 tūkst. dol.

Daugiausia pinigų gavo JAV LB

Kas liečia bendrą paramą – įvairioms organizacijoms bei projektams paskirta 693,821 dol. Daugiausia pinigų (27%) atiteko JAV Lietuvių Bendruomenei (konkreti suma 187,977 dol.), o po to sekė prašymai iš JAV (jiems paskirta 24% bendros sumos – 173,250 dol.). Reikia pažymėti, kad į šią sumą įeina ir stipendijoms paskirti

pinigai. Beje, spaudos paramai atiteko 60 tūkst. dol.

Konkrečios sumos kiek įvairiems projektams paskirta pinigų dar nepranešta, nes nespėta išspausdinti tuos sąrašus. Kaip buvo pasakyta, tai bus galima padaryti kitoje spaudos konferencijoje, gal būt, po mėnesio laiko.

Žiniasklaidos atstovams buvo išdalinta gana kruopščiai paruošta informacija apie stipendininkus, pažymint jų vardus, pavardes, kur ir ką jie studijuoja ir kokio laipsnio siekia. Atskirai paminėta ir P. Amerikos lietuviai mokiniai, lankantieji Vasario 16 gimnaziją Vokietijoje. Tokių yra 3 ir jiems atiteko 19,500 dol.

Vertingas dr. A. Razmos žodis

Konferencijoje pranešimą padarė ir LF valdybos pirmininkė S. Balzekienė, kuri yra kartu ir LF dr. A. Razmos vardo 2005 m. švietimo premijos komisijos pirmininkė. Ji pažymėjo, jog buvo nominuoti 8 kandidatai, o laimėtojas paaiškės po rugsėjo 1 d. 25 tūkst. dolerių vertės premija bus įteikta per metinį LF pokylį lapkričio mėnesį.

Pabaigoje dar kalbėjo vienas iš LF steigėjų dr. A. Razma, kuris pasidžiaugė, kad į Fondo darbuotojų eiles vis įsijungia jaunoji karta. Jis padėkojo pelno skirstymo komisijos pirm. D. Kojelytei. Taip pat pabrėžė, kad LF laukia šviesi ateitis, nes jau artėjama prie 20 milijonų kapitalo.

Šioje spaudos konferencijoje dalyvavo ir tolimas svečias iš Lietuvos – "Lietuvos ryto" atstovas, tuo laiku viešėjęs Chicagoje A. Vaškevičius. Jis turėjo progą susipažinti su LF veikėjais, o taip pat konkrečiai sužinoti apie šią didžiausią lietuvių finansinę instituciją užsienyje. Jis žadėjo apie tai parašyti į didžiausiąją Lietuvos dienraštį.

Žiniasklaidos atstovams konferencijos metu buvo atsakyta į jiems rūpimus klausimus, kurių tikrai netrūko.

Edvardas Šulaitis

LABAI LAUKIAMAS SVEČIAS

Prelato EDMUNDO PUTRIMO vizitas Ispanijoje

Ispanijos lietuvių bendruomenė (toliau ILB) yra labai dėkinga už **prelato Edmundo Putrimo**, Lietuvos Vyskupų konferencijos delegato užsienio lietuviams katalikams, Pasaulio lietuvių Bendruomenės Valdybos nario, vizitą į Ispaniją. Tai vizitas, kuriuo džiaugiamės suprastę, kad ILB daug nuveikė, vienydama lietuvius, bet dar daugiau jai lieka nepadarytų darbų. Pasiūlėme gana sunkų, ypač karštos vasaros pradžioje, vizitą po mūsų šalį. Norėjome, kad kuo daugiau pamatytų ir kad su kuo daugiau lietuvių susipažintų. Ir ypač, kad aplankytų visas šiuo metu aktyviausias lietuvių bendruomenes įvairiuose Ispanijos kampeliuose. Net labai nustebome, kuomet prelatas neabejodamas sutiko važiuoti ten, kur yra laukiamas, taip per nepilną savaitę nukakdamas daugiau nei 2000 km.

Pagrindinis prelato vizito tikslas ir buvo susipažinti su mumis, Ispanijos lietuviams, bei numatyti būsimos Sielovados centro įkūrimo ir kunigo paskyrimo į Ispaniją galimybes. Kelionės pabaigoje, Madride, pabendravus su prelatu, jis pats komentavo, kad tokio asmens paskyrimui yra sudaryta palanki terpė, kad jis yra laukiamas ir būtinas, kuris ateityje galėtų būti ne tik kaip religinis, bet ir kaip socialinis vadovas, padedantis bendrauti ir vienyti daugeliui lietuvių.

Vizitas prasidėjo gegužės 31 dienos popietę nuo vienos mažiausių, tačiau didelį potencialą turinčios lietuvių bendruomenės Katalonijoje, savo centrą įkūrusios Barselonoje. Po trumpo apsilankymo mieste ir vakarienės su tos bendruomenės lietuviams, prelatas kitą rytą išvyko į Tudelą, kur glaudžiasi viena pirmųjų ir viena brandžiausių Ispanijos lietuvių Navaros krašto bendruomenių centrų. Ten mūsų prelato laukė visa svita svečių, tarp kurių buvo ir vietinė žiniasklaida, Caritas organizacija, glaudžiai bendradarbiaujanti su vietiniais lietuviams, vietinės bažnyčios atstovai bei nemaža grupė lietuvių. Kaip Silva Petkauskienė, lietuvių bendruomenės Navaroje pirmininkė, minėjo, tai buvo įsimintinas įvykis visiems, o ypač pirmą kartą Tudelos istorijoje Šv. Mišių laikymas dviem kalbom. Kitos dienos rytą prelatas buvo kviečiamas į Valensiją, kurioje jį pasitiko Valensijos lietuvių ir Alikantės lietuvių atstovai. Šiek tiek ramesnį vakarą prelatas turėjo galimybę susipažinti su šiuo metu besikuriančių dviejų lietuvių centrų aktyviausiais atstovais. Tiek Vilma

Zitkauskaitė, viena iš Valensijos lietuvių organizatorių, tiek ir Kristina Funkienė, lietuvių bendruomenės Alikantėje pirmininkė, galėjo pasidalinti išpūdžiais apie vietinių lietuvių reikmes, organizacinius sunkumus, bendruomenės sampratą, bendradarbiavimą su kitomis kraštų bendruomenėmis bei būsimos Sielovados centro atstovais. Lietuviai taip pat supažindino su būsimu LR konsulato Valensijoje įkūrimo reikšmę vietiniams tau-tiečiams. Kitos dienos rytą, po ekskursijos po Valensiją, lietuviai prelatą išlydėjo į Almeriją. Ten mūsų svečią pasitiko skaitlingiausia lietuvių bendruomenė, apimanti visą Andalūzijos regioną. Prelato vizitas sulaukė stipraus visuomenės ir vietinių institucijų palaikymo. Šeštadienio vakaro lietuvių kalba laikomose Šv. Mišiose dalyvavo apie 80 žmonių, priėmė krikštą Ispanijoje gimusi lietuvukė, vardu Karolina Kasparūnas-Matulaitytė, kurią ir jos tėvelius visų Ispanijos lietuvių vardu nuoširdžiai sveikiname. Tai simbolinis ir istorinis momentas, kuomet pirmą kartą tarp Ispanijos lietuvių priimamas krikštas lietuvių kalba. Kadangi prelatas viešėjo Almerijoje keletą dienų, galėjo puikiai susipažinti su ten gyvenančiais lietuviams ir jų kasdienybe. Buvo užmegztas labai glaudus ryšys su vietine bažnyčia. Kaip vėliau minėjo lietuvių bendruomenės Andalūzijoje pirmininkė Marina Ruibienė, tikimasi, kad nuo šiol bus galima įterpti skaitinius lietuvių kalba is-paniškose Šv. Mišiose, taip pradedant dialogą tarp lietuvių ir vietinės bažnyčios. Prelatas susipažino su Almerijos jaunimu ir

(nukelta į sekantį puslapį)

Prelatas Edmundas Putrimas kartu su Ispanijos lietuvių bendruomenės nariais Taledo miestelyje birželio mėn. jo oficialaus vizito metu

New Haven, CT

New Haveno Lietuvių Bendruomenės metinis susirinkimas

Sekmadienį, birželio 19 dienos ankstyvą popietę New Haven LB apylinkės nariai rinkosi pas Tomą Plečkaitį Woodbridge miestelyje aptarti praėjusių metų veiklos.

Susirinkimo pradžioje tylos minute buvo pagerbti praėjusiais metais į amžinybę išėję nariai: Vlada Stančienė, Vincas Plečkaitis, Ričardas Zasciurinskas, Leonas Janusevičius.

Į susirinkimą atvyko daug ilgamečių bendruomenininkų, bet matėsi ir naujų veidų. Džiaugėmės, kad atvyko ir mūsų apylinkės narė Vaiva Vėbraitė su savo dukra Liepa. Dalyvavo ir pati jauniausia mūsų apylinkės narė – tai dešimties mėnesių amžiaus Miglė Janušonytė su savo tėveliais Vaiva ir Skirmantu Janušoniais.

Apylinkės valdybos pirmininkė Sigita Šimkuvienė išsamiai papasakojo, kokie darbai buvo nuveikti per tuos metus: suaktyvėjo tautinių šokių grupės "Vėtra" veikla, o New Haveno apylinkės padangėje susibūrė teatro grupė, pasivadavusi CT teatro grupė "Aitvaras". Grupėje dauguma aktorių yra iš New Haveno apylinkės. Džiaugėmės pavykusia Vasario 16-tosios švente, į kurią buvo susirinkę virš šimto asmenų. Apylinkė gražiai bendravo su ukrainiečių bendruomene, dalyvavo jų renginiuose, palaikė jų kovą dėl teisingų Ukrainos prezidento rinkimų.

Nors apylinkė nėra gausi narių skaičiumi, tačiau nariai

vaisiais, teko bendrauti su Almerijos garbės konsulu, kuris pasižadėjo daugiau padėti tvarkant lietuvių reikalus.

Po ilgos kelionės mūsų svečio dar laukė darbai Madride. Pirmosios įsikūrusios krašto bendruomenės, kuri šiuo metu priglaudžia ir Ispanijos lietuvių bendruomenės būstinę, lietuviai padėjo prelatui pateikti bendrą įspūdį apie Ispanijos lietuvius, papasakoti apie nors ir trumpą ILB istoriją, jos kūrimosi pradžią bei procesą, pasidalinti jo kelionės rezultatais. Madride prelatas turėjo galimybės ne kartą pabendrauti su Jo Ekselencija LR prezidentu Valdu Adamkumi, kuris kaip tik tomis dienomis, birželio 6-7, lankėsi oficialaus vizito Ispanijoje. Taip pat dalyvavo, pristatydami Ispanijos lietuvių bendruomenę Karališkajai šeimai. Prelatas taip pat susitiko su Ispanijos Vyskupų konferencijos atstovais Madride, kuriems pateikė prašymą, kviečiantį bendradarbiauti ir palaikyti kunigo paskyrimą iš Lietuvos. Džiaugiamės, kad prelatas sulaukė teigiamo atsakymo, nors dar daug reikės nuveikti, tarantis su autonominių regionų vyskupais. Labai tikimės, kad greitai metu galėsime dalyvauti lietuviškose mišiose Ispanijoje.

Prelatas savo vizitu daugeliui padėjo priartėti prie savanoriško darbo, lietuviškumo išsivijimo sampratos, bei svarbiausia, prie Pasaulio lietuvių bendruomenės. Ir reikia pripažinti, kad padėjo mus subrandinti daugeliu aspektų.

Loreta Paulauskaitė,

Ispanijos lietuvių bendruomenės Valdybos pirmininkė

labai draugiški, dažnai šventes švenčia visi drauge. Lanko visas mūsų jauno dailininko Ronaldo Kiaulevičiaus dailės darbų parodas. Jaunimas irgi prisideda prie LB apylinkės veiklos, aplankydamas vyresnius, pabendraudamas su jais. O jaunimą bendruomenė irgi myli ir gerbia – sveikina jį baigus mokslą, padeda jam buitiniuose reikaluose. Susirinkimo metu buvo renkamos aukos New Haveno meninėms grupėms paremti. Aktyvusis mūsų bendruomenininkas Jurgis Kisielius tuoj pat atskubėjo su 100 dol. auka Teatro grupei.

Prasidėjus rinkimams, vienbalsiai buvo išrinktas naujas apylinkės valdybos pirmininkas Tomas Plečkaitis; jo pavaduotoja – Sigita Šimkuvienė; sekretorė – Jurgita Mocketė; socialiniams reikalams – Rimas Samis; renginių organizatoriais liko Laura Zylitė ir Rolandas Kiaulevičius.

Čia gera proga supažindinti skaitytojus su naujuoju pirminiku Tomu Plečkaičiu. Jis – antros kartos lietuvis, paskutiniaisiais metais aktyviai įsijungęs į lietuvišką veiklą. Tomas grįžo šokti į "Vėtrą", noriai įsijungė į teatro veiklą; tai žmogus, kuris reikale pirmas ištis pagalbos ranką. Tomas pradėjo reikštis ir spaudoje: "Bridges" žurnale turėtų neužilgo pasirodyti jo straipsnis apie Connecticut teatro grupę "Aitvaras".

Linkime New Haveno LB nariams ir apylinkės valdybos pirmininkui geriausios kloties lietuviškoje veikloje.

Sigita Šimkuvienė

PREL. MYKOLO KRUPAVIČIAUS PALAIKŲ PERKĖLIMAS LIETUVON

(atkelta iš 9 psl.)

Paminklą pastatė inžinierius Antanas ir Marija Rudžiai, iš pagarbos velioniui paimdami tik už medžiagas".

Savo atsiminimų pabaigoje prelato seserėčia prisimena dr. Kęstučio Valiūno, buvusio VLIKo pirmininko (1966-1979) atsisveikinimą. Jame jis norėjęs padėkoti už tai, ką prelatas padarė Lietuvai ir VLIK'ui. "Mykolas Krupavičius turto nepaliko. Bet iš to, ką paliko, paskyrė 100 dolerių VLIK'ui. Visai neturtingo Krupavičiaus šimtinę galėtume sulyginti su turtoolio šimtu tūkstančių. Žmonės, kurie rūpinasi tik savo turtu, mirę dažniausiai pamirštami. Bet Krupavičius nemirs, kaip nemirė Kudirka, Basanavičius, Stulginskis ir kiti mūsų didvyriai. Mūsų istorijoje jis bus mums pavyzdys. Aš tikiu, kad ateis diena, kai galėsime Krupavičiaus palaikus pervežti į jo taip branginamą Tėvynę Lietuvą."

1995 m. Kauno Vytauto Didžiojo universitete, Karo muziejuje, Vilniuje, Marijampolėje ir kitur buvo paminėtos Mykolo Krupavičiaus 110-osios gimimo ir 25-osios mirties metinės. Buvo padaryta graži pradžia, bet pusiau kėlė nedera sustoti. Anot JAV gyvenančio Edvino Giedrimo ir jo sutelktos iniciatorių grupės, šįmet, dešimts metų vėliau, yra tinkamas metas jo palaikus pervežti Lietuvon. Šįmet yra pribrendęs laikas prez. Valdui Adamkui prelatą apdovanoti aukščiausiu Lietuvos ordinu - Vytauto Didžiojo Ordinu su aukso grandine - ir palaikus iškilmingai perlaidoti Prisikėlimo bažnyčios kolumbare Kaune. □

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Pranciškonai sugrįžta į Kauno Šv. Jurgio Kankinio bažnyčią po 141 metų

Bernardinų (pranciškonų observantų) veikla Kaune prasidėjo dar 1468 m. Tada ir iškilo nauja mūrinė bažnyčia. Šią šventovę drebino daug negandų: XVI a. pabaigoje ji smarkiai nukentėjo nuo gaisro (1598 m. ji buvo atstatyta vadovaujant meistriui iš Vilniaus Mikalojui Jurgevičiui). 1603 m. per gaisrą įgriuvo bažnyčios skliautai. 1620 m. gaisras dar labiau nuniokojo pastatą. 1812 m. konventas nukentėjo nuo Prancūzijos ir Rusijos armijų: Šv. Jurgio bažnyčia buvo paversta arklidėmis, vienuolynas – karo ligonine. Nors daug kartų rekonstruota, bažnyčia išliko gotikinė, nes po kiekvienos nelaimės pačių bernardinų rūpesčiu ji būdavo kruopščiai atnaujinama.

Dabartinis šio vienuolyno gvardijonas Br. Andrius Dobravolskas OFM, paklaustas, kodėl bažnyčia atidaroma tik dabar, priminė, kad, XIX a. dėl dalyvavimo sukilime uždarius pranciškonų vienuoliją, čia buvo atkelta kunigų seminarija. Seminarija pranciškonams observantams priklausančiuose pastatuose veikė iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Karui pasibaigus, sovietų valdžia toliau vykdė nacionalizaciją: Šv. Jurgio Kankinio šventovė buvo paversta vaistų sandėliu, o vienuolynas – medicinos seselių mokykla. 1989 m. broliai pranciškonai išėjo iš po grindžio. Kad pranciškonų provincija galėtų normaliai funkcionuoti, jiems buvo reikalingi vadinamieji formacijos namai, kuriuos sudaro postulantatas, noviciatas ir studentatas. Buvo nuspręsta Kaune steigti studentatą.

Atkūrus nepriklausomybę, Kaune jiems teisėtai priklausantiuose namuose vienuoliai gyventi dar negalėjo, nes juose vis dar veikė medicinos seselių mokykla. Dėl šios priežasties broliai pranciškonai studentai glaudėsi kunigų seminarijoje. Atgauti vienuolyną pranciškonų bendruomenei nesisekė. Todėl jie pagalbos kreipėsi į arkivyskupą Sigitą Tamkevičių SJ, kad padėtų susigrąžinti vienuolyną. 1995 m. vienuolynas buvo sugrąžintas, ir pranciškonų bendruomenė čia pradėjo savo veiklą.

Šv. Jurgio Kankinio bažnyčią pranciškonams susigrąžinti buvo taip pat sudėtinga. Tiesa, po nepriklausomybės atgavimo čia dar veikęs vaistų sandėlis buvo iškeldintas, tačiau bažnyčia vis tiek keletą metų stovėjo apleista.

Šv. Jurgio - Kunigų seminarijos
bažnyčia

Vėliau joje pradėjo darbuotis restauratoriai. 2005 m. arkivyskupas S. Tamkevičius pasirašė dekretą, kuriuo bažnyčia sugrąžinta broliams pranciškonams.

„Graginta bažnyčia buvo nepavydėtinos būklės, – sakė gvardijonas, – išvežėme apie toną balandžių išmatų“.

Bažnyčios viduje yra išlikusios autentiškos kryžiaus kelių freskos, kurias taip pat būtina restauruoti. Be to, visi langai užmūryti, norint juos sutvarkyti, reikia daug pinigų. Tačiau tai ne vienintelė opi problema, nes keisti reikės visas duris, suolus, remonto laukia ir presbiterija.

Bažnyčios atidarymas vyko birželio 17 d. 18 val.

Bernardinai.lt

Pranciškonai kuria socialinį centrą

Klaipėdos miesto tarybos teritorijų planavimo komiteto 2005-06-03 posėdyje, kuriam vadovavo Urbanistinės plėtros komiteto pirm. Kazimieras Vaišvila, buvo vienas balsai pritarta Mažesniųjų brolių ordino Lietuvos Švento Kazimiero provincijos reikėms skirti pagal detalų planą suformuotą sklypą.

Pranciškonai, kviečiami ir palaikomi Klaipėdos apskr. viršininkės Virginijos Lukošienės, miesto mero Rimanto Taraškevičiaus, savivaldybės plėtros departamento direkt. Kastyčio Macijausko, vyr. architekto Almanto Mureikos ir miesto bendruomenės, nusprendė įsikurti Klaipėdos mieste. Tai nėra atsitiktinis žingsnis – Telšių vyskupo Jono Borutos paraginti ir laiminami, pranciškonai su provincijolu Br. Benediktu Jurčiu nutarė šalia miesto ligoninės steigti viešąją įstaigą „Vakarų Lietuvos onkologinių ligonių informacijos ir pagalbos centrą“.

Pranciškonams pažadėta skirti sklypą panaudai pirmiausia suprantant onkologinių ligonių problemų specifiką – siekdami juos grąžinti į visuomenę, broliai gyvens šalia jų ir kartu su jais. Simboliška tai, kad šis sklypas – pati žemiausia miesto dalis, į kurią tarsi suteka visos miesto skausmo ir negandų upės, visų pamirštų ligonių atodūsiai. Vienuoliai pasiryžę sugriauti tarp sveikųjų ir ligonių stūksančią negirdėjimo, nematymo, užmiršimo sieną, malda ir kasdieniu žodžiu ardydami jos pilką mūrą, grąžindami šių ligonių širdims ir palatoms žmogiškumo šviesą, šilumą ir viltį. Dabar onkologiniai ligoniai beveik katastrofiškai apleisti: nebevykdomos vėžio profilaktikos programos, panaikinti onkologų etatai rajonų gydymo įstaigose, dėl gydymo kvotų nukentėjo paslaugų teikimas pacientams. Medikai perkrauti darbu, pacientams labai trūksta informacijos ir žinių, kaip išvengti vėžio, kaip gyventi su vėžio liga, kaip gydytis, neteikiama psichologinė pagalba. Klaipėdos ligoninės onkologijos departamente kasmet apsilanko apie 23000 pacientų iš visos Vakarų Lietuvos. Savo buvimu pranciškonai stengsis užpildyti nors dalį šių spragų.

Pranciškonai, atsilygindami Klaipėdos miestui už rūpestį, šiame komplekse taip pat atidarys ir Pranciškonų kultūros centrą, kuriame pristatys išeivijos lietuvių pranciškonų sukaupias meno ir kultūros kolekcijas, vietos menininkų darbus.

Bernardinai.lt

Tai įvyko liepos dvidešimt pirmąją...

(atkelta iš 1 psl.)

- Juo daugiau tiesos liaudis ėmė patirti apie Sovietų Sąjungą, tuo aiškiau ji ėmė suprasti, kur tiesa, o kur melas... Ir Gedvilas suprato.

Dar atsimename, ką Gedvilui papasakojo tuolaikiai vicepremjeras ir užsienių reikalų viceministras prof. Vincas Krėvė-Mickevičius, grįžęs iš Maskvos. Štai Krėvės žodžiai, ką Molotovas sakė Krėvei, o Krėvė – Gedvilui.

- Pasakė, kad visa Pribaltika ir Lietuva turi įeiti į sovietinių respublikų šeimą. Norite ar nenorite!

Tai gi, Gedvilas iš anksto žinojo apie sovietų nusistatymą pagrobti Pabaltijį. Pasak Molotovo, tai buvusi svajonė jau nuo Jono Žiauriojo laikų.

Pasikalbėjimo metu Mečys Gedvilas buvo daug atviresnis su Krėve. Štai jo žodžiai Vincui Krėvei-Mickevičiui:

- Aš esu komunistas... Patekau tokion klampynėn, jog man belieka arba iš proto išeiti, arba nusišauti, arba laukti, kad mane nušautų... Kasdien pas mane ateina verkiančios moterys dėl komunistų suimtųjų... Aš negaliu tų ašarų pakesti ir... negaliu padėti... Aš komunistas. Turiu vykdyti Partijos nutarimus... Partijos disciplina griežta. Į apleidusį savo vietą žiūrima, kaip į išdaviką...

Ar nematote, Gedvilas jau taisyk prisipažino esąs bailys, be valios, be žmogiškos (lietuviškos) savigarbos.

Ne garbingiau pasirodė ir Paleckis, pranašavęs laisvę, pilnus santykius su užsieniu, smerkęs tuos, kurie kalbėjo, jog sovietai Lietuvoje įves kolchozus... Tribūnoje Paleckis, kaip per žarijas eidamas, springo žodžiais. Prieš šešiasdešimt penkeris metus, Lietuvos teatre, Liaudies seimo rankomis laidojant lietuvių laisvę ir Lietuvos nepriklausomybę, jis irgi nedaug ką kito pasakė, be tvirtinimo, jog už viską sveikinti tenka ne tautą, bet okupantą ir jo Raudonąją Armiją.

Štai trumpa ištrauka iš jo kalbos:

- Visos tos kovos ir aukos padėtos liaudies troškimams pasiekti, ilgai buvo ir būtų ilgai likusios be vaisių, jei ne ta broliškoji pagalba, kurios susilaukėm ir visada turėjom iš broliškų ir draugingų Sovietų Sąjungos tautų ir kurias atnešė mums tautų išlaisvintoja Raudonoji Armija.

Sovietų Sąjunga... Raudonoji Armija... Šituos žodžius savo kalboje kartojo, kartojo ir kartojo...

Nesiskyrė savo gaida iš kitų tarpo ir Pakarklis, kuriam sovietai patikėjo tiesingumo reikalus. Ir jis tą dieną gyveno sovietiškuoju melu, o tribūnoje tęsė tą pačią padėkos giesmę Raudonajai Armijai už pagrobimą krašto, pavergimą žmonių:

- Lietuvos liaudis, galingosios Raudonosios Armijos padedama, drąsiai nuvertusi smetonišką pavergėjų jungą, įsteigusi savo valstybei sovietinę santvarką, pradeda naują, iš tikrųjų nepriklausomą gyvenimą.

Kad tauta arba tikroji liaudis neturi ir nebeturės savo

balso, nesunku buvo išskaityti iš sekančių Paleckio žodžių tame pačiame liaudies seimo spektakly:

- Visiems jau šiandien garsiai sakome, aiškiai įspėjame: greičiau atsikvošėkit, greičiau susiorientuokit, greičiau įsijunkit visu nuoširdumu į naujo gyvenimo kūrybos darbą, kad greitai pasisukusios laiko mašinos ratai jūsų nenublokštų, nesutriuškintų...

Nenublokštų... Nesutriuškintų... Tai okupanto žodynas. Tai g r a s i n i m a s, o ne demokratijos ar laisvės balsas.

Bet ir be šito įspėjimo liaudis matė, kur krypta reikalai. Jie matė krašte siaučiančius enkavedistus. Prie Sovietų pasiuntinybės dundėjo tankai, o parsidavėliai traukė sovietinės taikos "dainą": "Jesli zavtra vaina"...

Prie Lietuvos Vakarų sienos buvo sutraukiamos dar stipresnės rusų kariuomenės pajėgos. Pajūris kontroliuojamas. Lietuvos – Vokietijos siena laikinai uždaryta. Lietuva nuo Vakarų atitverta NKVD, ginklų ir... šunų užtvara.

Tai vis gyvi faktai, kad apie lietuvių tautos valią nebuvo nė kalbos.

Kiek vėliau, kada kelis metus enkavedistai nebegalėjo lietuvių kankinti, buvę raudonojo seimo nariai laisvėje pasauliui daug ką papasakojo. Paaiškėjo, kad vadinaamojo liaudies seimo narius parinko (ir tik tiek, kiek jų reikėjo...) vietinę padėtį ir žmones pažįstą parsidavėliai (Sniečkus, Guzevičius ir kiti lietuvių tautos priešai), o tvirtino sovietų užsienio reikalų vicekomisaras Dekanozovas ir Rusijos ministeris Lietuvai Pozdniakovas.

Norėdami užkirsti kelią galimiems protestams, Maskvos duobkasiai grasino gyvybės atėmimu suvarytiems atstovams ir jų šeimoms. Taip pat, kad rezoliucijų balsavimo metu net atstovų balsai nebuvo skaičiuojami ir kad kartu su seimo atstovais teatre buvo prisodinta eilė čekistų, kurie ir balsavimuose dalyvavo. Pati Kompartija viešai paskelbtame pareiškime pripažino, kad "laimėjimas buvo pasiektas ne dėl Lietuvos buržuazijos nuolaidumo, bet tikrai dėka ... paramos ... iš didžiosios socializmo šalies (Sovietų Rusijos) ir... iš Raudonosios Armijos".

Labai klydo Maskva, trypdama Lietuvą, ji manė jau sunaikinusi lietuvių tautą ir jos dvasią. Tikrųjų Lietuvos sūnų ir dukterų širdyse spindėjo ir amžinai spindės Tėvynės meilė. Lietuva mirti negali – ir nemirs!

Čia yra Ambasadoriaus Vytauto Antano Dambra- vos parengta radijo programa, kuri buvo perduota į Lietuvą per Amerikos Balso programą 1953 m. liepos dvidešimt pirmąją dieną (17 val. Washington, DC, laiku). Kalbų citatos nurašytos iš Lietuvos Radiofono plokštelių, pasiekusių laisvąjį pasaulį, ir yra autentiški dokumentai, kurių neturėtume pamiršti. Autorius pertaisė tik sukakties metus.

Nuoširdi padėka gerb. Ambasadoriui už "Darbininkui" suteiktą garbę ir leidimą mūsų tautos skaudžiausią įvykį prisiminti autentiškomis kalbų citatomis.

– Red.

Riverhead, NY**Pirmą kartą mišios - lietuviškai**

Birželio 5 d. Riverhead, NY, ir apylinkėse gyvenantys lietuviai pirmą kartą susibūrė į Šv. Jono Evangelisto katalikų bažnyčią, kur kun. Vytautas Gedvainis, Nekalto Prasidėjimo seserų kongregacijos kapelionas Putnam, CT, aukojosi mišias lietuviškai.

Kad tos lietuviškai aukotos mišios įvyko, ir kad lietuviai pirmą kartą susibūrė lyg į vieną didelę šeimą, reikia padėkoti energingai Neilai ir jos vyrui Giedriui Baumilams. Jie turėjo daug pasidaruoti, kad šį užsimojimą įgyvendintų: reikėjo kreiptis ne tik į vietos kleboną, bet net į vietos vyskupą William Murphy, kuris paskyrė Šv. Jono Evangelisto bažnyčią lietuviškomis pamaldoms.

Kunigui Gedvainiui pradėjus mišias, visa bažnyčia vieningai užtraukė "Pulkim ant kelių" giesmę. Ji nuskambėjo gražiai, nors ir be vargonų pritarimo. Didžiumą pamaldų dalyvių sudarė jaunos šeimos, vaikučiai, jaunimas, vadinamas "trečiabangiais". Jų tarpe buvo ir vyresniųjų žmonių, - tai garbingi mūsų Lietuvos Vyčiai. Visi dėmesingai išklaušė kun. V. Gedvainio turiningo pamokslą. Ir mišioms pasibaigus, žmonės norėjo su kunigu ilgiau pasikalbėti. O kunigas visiems rado gerų, stiprinančių ir padrašančių žodžių, ir net gražiausio jūmoro.

Su kunigu drauge buvo atvykusi ir Sesuo Margarita Bareikaitė, kuriai rūpi religiniai reikalai, ir ji ypač stengiasi ateiti į pagalbą atvykusiems iš Lietuvos. Ją apspito jaunos motinos, kurioms rūpi, kad vaikai lietuvių kalba būtų paruošti pirmajai Komunijai. Vaikučiai buvo apdovanoti religinėmis lietuviškomis knygelėmis. Daug kas teiravosi ir apie stovyklavimą Neringoje.

Tolimesniam pabendravimui visi vyko į parką, kur galėjo ilgiau tęsti pasikalbėjimus apie įvykius Lietuvoje ir kitas įdomybes. O kun. Gedvainis, prižadėjęs sekančias lietuviškas mišias aukoti liepos 3 d., o po to - rugpjūčio 7 d., turėjo skubėti į keltą per Long Island Sound vykti į namus. Reikia tikėtis, kad į sekančias lietuviškas mišias Šv. Jono Evangelisto bažnyčioje Riverhead, NY, susirinks dar didesnis būrys lietuvių.

Teko pasikalbėti ir su vietos klebonu kun. Coby, kuris džiaugėsi, matydamas didelį būrį žmonių, kurie vertino mišias aukotas lietuvių kalba.

Dalyvis**Teniso varžybos Clevelande**

2005 m. Š. Amerikos Lietuvių Lauko teniso pirmenybės ir 5-tasis Clevelando LSK Žaibo kvietinis lauko teniso turnyras įvyks **2005 m. rugpjūčio 20-21 dienomis** Euclid memorial Park, East 222nd Street, prie Milton Drive, Euclid, Ohio. Iš greitkelio I-90 paimti East 222nd St. Išvažiavimą/Exit #183/ir važiuoti į šiaurę apie vieną mylią, tada pasukti Milton Dr. gatve į rytus. Lietaus atveju, varžybos vyks Club Ultimote/Riverview/34650 Melinz Pkwy., Eastlake, Ohio.

Programa: vienetai - vyrų (neriboto amžiaus), moterų

(neriboto amžiaus), vyrų senjorų (45-64 metų), vyrų veteranų (65 m. ir vyresnių) ir jaunių bei mergaičių (18 m. ir jaunesnių). Dvejetai - vyrų, moterų ir mišrūs (amžius neribotas). Klasifikacija pagal žaidėjo amžių 2005 m. rugpjūčio 20 d. Išankstinė dalyvių registracija - iki rugpjūčio 6 imtinai, šiuo adresu: Algis Gudėnas, 104 East 199th St. Euclid, OH 44119. Tel.: (216) 481-0465; faksas: (216) 481 6064; e-mail: linrik@adelphia.net

Papildomas ryšys: Eugenijus Krikščionas, ŠALFASS lauko teniso vadovas, 105 Anndale Dr., Willowdale, Ont. M2N 2X3, Canada. Tel.: (416) 225-4385; e-mail: dkrik@rogers.com

Dalyvių skaičius neapribotas visose klasėse. Kiekvienas žaidėjas gali dalyvauti ne daugiau kaip 3-se rungtyse.

ŠALFASS Lauko teniso komitetas

LSK Žaibas

VYZAS & ASSOCIATES, P. C.**ATTORNEYS AT LAW**

Real Estate - Zoning & Land Use -
Commercial Litigation - Corporate Law
Bankruptcy - Wills, Trusts & Estates
Estate Administration - Personal Injury
Worker's Compensation - Municipal Court Matters
Employment Torts - Condominium Law

20 DAVIS AVENUE

KEARNY, NEW JERSEY 07032

(201) 998 - 2211

Licensed in New Jersey and New York

Kviečiame paremti **TAUTOS FONDA**
savo darbu ir aukomis.

Remdami **TAUTOS FONDA** remiate Lietuvos švietimą
ir demokratijos įtvirtinimą Lietuvoje.

TAUTOS FONDAS

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION, INC.

Aukas siųsti:

307 W. 30th St. tel: (212) 868 - 5860; (212) 868 - 5815
New York, NY 10001 elpaštas: TAUTFD@aol.com

KODIS**FUNERAL HOME**

63 - 06 Flushing Ave.
Maspeth, NY 11378

Suteikia garbingas laidotuves
Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse

Edward A. Kodis - Funeral Director

Kreipkitės

tel.: (718) 326-1658

ADMINISTRACIJA PRANEŠA:

Čia spausdiname pavardes tų skaitytojų, kurie aukojo 2002-2005 metų "Darbininko" prenumeratai ir jų čekius gavome iki birželio 25 d.

Po 200 dol.:

Dalia ir Algis Prekeris, Staten Island, NY

Po 150 dol.:

John W. Kuncas, Export, PA

Po 100 dol.:

Mary Aleksandravicius, Bloomfield, CT.

Daiva J. Bobelis, Ph.D., Berwyn, PA

Po 75 dol.:

Vincas Skladaitis, Waterbury, CT.

Po 60 dol.:

Danutė Petrikas, Hudson, FL.

Albin J. Janks, Elkton, MD

Po 50 dol.:

Marija Kuprys, Cicero, IL.

Robert Misewich, Cambridge, MN

Julia Grauslys, Hudson, NH

J. Kungys, North Bergen, NJ

Millie J. Pietz, Mt. Vernon, NY

A. J. Miknius, New York, NY

Stase Marcinkevicius, Queensbury, NY.

J. A. Stanaitis, Katy, TX.

Po 45 dol.:

Adelaide Marshall, Swan Lake, NY

Po 40 dol.:

Ramutis Didzbalis, Camden, NJ

Alfonsas Mažeika, Jamaica, NY

Vitas Katinas, Richmond Hill, NY

Julia H. Tamkiewicz, Pittsburgh, PA

Po 35 dol.:

Algirdas Cepulis, Philadelphia, PA.

Po 30 dol.:

Laimute M. Tornau, Chicago, IL

Elena Dapsiene, Omaha, NE

Edward Ziausys, Amsterdam, NY

Po 25 dol.:

Vytas Nakutavicius, Fishkill, NY

Po 20 dol.:

Jonas Prakapas, Bakersfield, CA

Už visas aukas nuoširdžiai dėkojame

Aukos

Kretingos Pranciškonų

"RŪPESTĖLIŲ" labdaros valgyklai

Birutės ir Aloyzo Petrikų 50 metų vedybinio gyvenimo sukakties proga aukojo:

Nancy ir Wayne Kohman, Willton, CT - 100 dol.;

Lilė ir Vytautas Milukai, Plainview, NY - 50 dol.

A. A. Aleksandros Čereškienės šviesiam atminimui aukojo:

Ona Adomavičienė - Anna Adams, Centerville, MA - 50 dol.

NAUJOS KNYGOS

Monsinjoras KLEMENSAS GUTAUSKAS

Lietuvių enciklopedijos trisdešimt šeštame (pildymų) tome apie kunigą Klemensą Gutauską trumpai parašyta, kad jis gimęs 1915, į kunigus įšventintas 1941, dalyvavęs antisovietinėje rezistencijoje. "Kaip buvo nubaustas, žinių nėra". Jis nebeminimas nė paskutiniame bostoniškos enciklopedijos tome. Tat buvo labai malonu paimti iš knygos autorės dr. Aldonos Vasiliauskienės rankų puikiai išleistą 482 puslapių knygą "*Monsinjoras Klemensas Gutauskas*" ir susipažinti su šiuo turtingos dvasios ir gyvenimo pėdsakus nueitame kelyje palikusių kunigu. Tais pėdakais eidama monografijos autorė apžvelgia plačią istorinę erdvę ir pajudina istorinius šaltinius, papildydama naujais istoriniais faktais.

Knyga turi šešis skyrius: 1) Vaikystė ir mokslo metai, 2) Vikaras Panevėžio vyskupijoje, 3) Klebonas ir dekanas, 4) Kupiškio Kristaus į dangų žengimo parapijoje (1964-2002), 5) Monsinjoras amžininkų atmintyje ir 6) Gyvenimo saulėleidyje. Virš 100 knygos puslapių skirta priedams. Čia rasime kun. Klemenso Gutausko

rankraščių, bendraamžių prisiminimų, laidotuvių pasakytų pamokslų tekstus. Pateikti gausūs šaltiniai ir sudaryta išpūdinta asmenvardžių rodyklė.

Nors pats Klemensas Gutauskas sovietų kalėjimų ir Sibiro išvengė, tačiau buvo nuolatiniame saugumo akiratyje. Jis nebuvo atviras rezistentas kaip Tikinčiųjų teisėms ginti kunigų kolektyvo nariai, bet aplinkai darė įtaką savo giliu tikėjimu, artimo meile, karitatyvine veikla. Jo motina ir artimieji giminės buvo ištremti į Sibirą.

Reikšmingą darbą knygos autorė atliko, atskleidama KGB veiklos tolimoje provincijoje metodų. Katalikų bažnyčia buvo vienu iš aštriausių krislių okupanto akyse, tad apie tikinčiuosius, ypač apie kunigus ir vienuoles, slaptieji agentai rezgė tankų sekimo tinklą. Taip kaip Kupiškyje, panašiai buvo ir kituose mažesniuose miesteliuose. Didžiuosiuose miestuose šnipų koncentracija buvo dar didesnė.

"*Monsinjoras Klemensas Gutauskas*" monografiją išleido Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras 2004 Kaune.

jk.-

**Gražių
atostogų
visiems
mieliems
skaitytojams!**

Šis "Darbininko" numeris padingtas iki 24 puslapių. Dėl vasaros atostogų jis yra skirtas liepos/rugpjūčio mėnesiams.

Vyskupas Paulius Baltakis, OFM, šią vasarą vėl lankysis Lietuvoje; išvyksta liepos 26 d. į New Yorką grįžta rugpjūčio 17 d.

Šv. Petro bažnyčios So. Boston, MA, uždarymo data atidėta neribotam laikui, pranešė kun. S. Žukas, parapijos klebonas, kuris tą žinią gavo iš Bostono arkivyskupijos. Ta žinia paskelbta arkivyskupijos Press Release biuletenyje birželio 16 d.

Lietuvos Vyčių 92-rasis metinis suvažiavimas įvyks rugpjūčio 11-14 d. Wyndham Pittsburgh Airport Hotel, 777 Aten Rd., Carapolis, PA.

Lietuvių Fronto Bičiulių studijų savaitė šiemet vyks rugpjūčio 21-28 dienomis "Dainavos" stovyklavietėje. Norintieji dalyvauti prašomi registruotis pas Joną Urboną tel.: (248) 435-0209.

Butai pensininkams, modernūs, erdvūs, lietuviškoje aplinkoje. Marijos Nekalto Prasidėjimo seserų globoje. Pasinaudokite šia proga. Kreipkitės: Vila Maria, P.O. Box 155, Thompson, CT 06277.

Šis "Darbininko" Nr. 41/42 išsiunčiamas liepos 11 d. Sekantis Nr. 9 (43) numatytas išsiųsti rugpjūčio 25 d.

Atsimainymo par. žinios

Kun. Vytautas Volertas ir vyskupas **Paulius A. Baltakis, OFM**, birželio 28 d. dalyvavo Kunigų Vienybės susirinkime, kuris įvyko Šv. Andriejaus parapijoje Brockton, MA.

Migracijos Centro reikalais kun. V. Volertas birželio 27 d. dalyvavo Immaculate Conception parapijoje vykusiame posėdyje. Buvo aptartos Eucharistinių metų užbaigimo ceremonijos, kurios įvyks spalio 15 d. Key Span parke.

Dr. Konstancija Šimaitienė (Paprockaitė), buv. NY gydytojų sgos pirm., gyv. Forest Hills, NY, mirė birželio 23 d. Buvo pašarvota Simonson laidojimo koplyčioje Richmond Hill, NY. Atsisveikinimas įvyko birželio 26 d. Maldas prie karsto sukalbėjo kun. V. Volertas. Laidotuvių mišios buvo aukotos Atsimainymo par. bažnyčioje birželio 27 d. 9:30 val. ryte. Palaikai sudeginti. Nuliūdime liko sesuo Aleksandra Matekūnienė, jos duktė Virgilija Remezienė ir kt. artimieji.

Ilsešis Viešpaties ramybėje!

Anksčiau mirusių **Broniaus ir Valerijos Nemickų** palaikai - penlenai buvo palaidoti Cypress Hills kapinėse birželio 29 d. Taip pat buvo pašventintas jų paminklas.

A.A. dr. Konstancijos Paprockaitės-Šimaitienės šviesiam atminimui, **dr. Regina Saldaitis-Čiurlienė** ir **Dana Saldaitis, MD**, auchoja "Darbininkui" paremti 50 dol. ir reiškia gilią užuojautą velionės sesutei A. Matekūnienei ir jos šeimai bei visiems artimiesiems. "Darbininko" administracija nuoširdžiai dėkoja už paramą.

Sesėlė Rita - Antanina Trimaikienė, Nekalto Pr. Seserų kongregacijos narė, sulaukusi 101 metų mirė birželio 13 d. Matulaičio slaugos namuose. *Amžiną Atilsį duok jos sielai, Viešpatie!*

Grazina Alisonaitė-Laurens, gyv. Jamaica Estates, mirė š.m. birželio 9 d. Nuliūdime liko sūnus Petras ir brolis prof. Saulius Jurgis Elisonas.

Antanas Grig-Grigaliūnas mirė birželio 7 d. savo namuose Spring Hill, Floridoje. Buvo gimęs Lietuvoje, ilgus metus gyveno New Yorke, Jamaica apylinkėje, o paskutinius 10 metų - Spring Hill, FL. Buvo ilgametis "Darbininko" skaitytojas ir dosnus rėmėjas. Gyvendamas New Yorke priklausė Angelų Karalienės, vėliau Apreiškimo parapijoms, rėmė Balfą ir kt. lietuviškas organizacijas. Persikėlęs į Floridą, priklausė Lietuvių klubui St. Petersburg, St. Joan of Arc katalikų parapijai. Nuliūdime liko žmona Leokadija, brolis Vacys Grig Australijoje, seserys Vitalija Drizienė ir Veronika Urbelienė Lietuvoje, pusbrolis Roy Povell Floridoje ir kt. artimieji.

Ilsešis Viešpaties ramybėje!

Lietuviška radijo programa New Yorke girdima **pirmadieniais 9 v. v.** per WPAT stotį 930 AM banga. Programos steigėja ir vedėja - dr. Giedrė Kumpikaitė.

Nidoje, miesto centre, **išnuomojamas naujas**, baldais apstatytas butas su visais patogumais. Prašome skambinti (Massachusetts) tel.: (781) 784-9318 arba (781) 784-6876.

Kas žadate vykti į gražiąją Maine valstiją ir norite pamatyti Bar Harbor/Arcadia National Park, mielai kviečiami apsistoti Bay Meadows Inn., Belfast, ME, prie Penobscot Bay. Tel.: (800) -335-2370; website: www.baymeadowsinn.com Savininkai: Valentinas ir Kristina Kurapka. Nuoširdžiai priimsime. E-mail: bbmi@bavmeadowsinn.com

DARBININKAS

341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207

Monthly Newsletter
Published by Franciscan Fathers
Editorial & Business Office
tel.: 718-827-1351
fax: 718-827-2046
e-mail: darbininkas@hotmail.com

*Redaguoja ir rankraščius savo nuožiūra taiso
REDAKCIJINĖ KOMISIJA.*

KAD TAI DAUGIAU NEBEPASIKARTOTŲ

Prisimenant Birželio 14-tosios siaubą

Kiekvienais metais atkeliaujantis birželis šalia žavaus rožių žydėjimo atneša ir mūsų tautą ištikusios tragedijos skausmingus prisiminimus.

LB NY apygardos valdyba Birželiniam siaubui prisiminti lietuvių visuomenę apkvietė sekmadienį, birželio 12 d. Minėjimas buvo pradėtas Apreiškimo parapijos bažnyčioje, Brooklyn, NY, 10 val. ryte, kun. Vytautui Volertui aukojant Šv. Mišių auką už Sibire kančias iškentėjusius ir į Amžinybę iškeliavusius lietuvius tremtinius.

Mišių metu parapijos choras (vad. Asta Barkauskienė) privalomas mišių dalis, o tarpuose ir kitas, minėjimo rimtį pabrėžiančias giesmes, giedojo lietuviškai. Malonu buvo išgirsti į New Yorką užklydusią iš Lietuvos solistę, sopraną Skaidrą Jančaitę. Dar prieš prasidedant Mišioms, ji solo (be vargonų palydos) pagiedojo dvi iš XIV amžiaus giesmes: "Pulcherima Rosa" ir "Maria Pia", o Mišių terpėje, vargonais pritariant A. Barkauskienei, - "Ave Maria" (F. Schubert/Bach) ir "Dieve galingas" (Handel).

Šv. Mišių auką užbaigus ir persikėlus į parapijos žemutinę salę, minėjimas buvo tęsiamas toliau.

Minėjimo antrąją dalį pradėjusios Apygardos pirmininkės Ramutės Žukaitės pakviesti, visi sustoja ir gieda Tautos himną. Garsams nuskambėjus, Malvina Klivečkienė atneša ir ant kalbėtojų paruošto stalelio, kurio priešakyje pakabintas didelis, senas lietuvių dievdirbio iš ąžuolo išskaptuotas Rūpintojėlis, padeda maldaknygę Vytautas ir Aline Goštautai atneša ir ant Rūpintojėlio uždeda iš

žalumynų nupintą vainiką, o Viktorija Čereškienė užkabina lietuvišką juostą. Sonata Petrauskaitė į prie stalelio stovinčią žvakidę įstato didelę žvakę.

Visus šiuos daiktus atnešant, jų prasmę aiškino Danguolė Pašytė.

Kun. V. Volertui sukalbėjus kreipinį į Visatos Kūrėją. R. Žukaitė skaito tautos Gedulo ir Vilties dienos proga Užsienio lietuvių bendruomenėms išsiuntinėtą Tautinių Mažumų ir Išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kreipimąsi, užsibaigiantį sekančiais: "... Birželio 14-toji – ne tik gedulo, bet ir vilties diena. Prisimindami totalitarinių režimų aukas, užjausdami nukentėjusius nuo šių režimų, mes širdyje gyvename viltimi, kad tai daugiau nebepasikartos. Mūsų valstybė per 15 Nepriklausomybės metų padarė viską, kad Lietuvai, jos piliečiams, netektų daugiau pajusti brutalią svetimųjų jėgą".

Prie garsiakalbio pakviestas LR generalinis konsulas Mindaugas Butkus pasakė glaustą, bet turiningą kalbą. Savo kalbos pagrindu pasirinkęs du žodžius: GEDULAS ir VILTIS, į juos plačiau pažvelgęs, kalbėjo apie tų žodžių prasmę, giliai įėjusią į mūsų tautos istoriją.

Dabar, jau bažnyčioje girdėta solistė S. Jančaitė, be instrumentinės palydos, padainavo "Rauda" (muz. G. Kazokienės) ir "Viskam yra savo metas" (muz. Ecclesiastes). Prieš dainuodama ji trumpai supažindino su abiejų dainų turiniu.

Susižavėję klausytojai jai

atsidėkojo nepagailėdami plojimų ir apdovanojo puikia raudoną rožių puokšte.

Rimtyje, susikaupus, ilgai neužsitęsęs sklandžiai praveistas minėjimas buvo užsklęstas giedant "Lietuva brangi" (muz. Naujalis, žodž. Maironio).

Po to, pasivaišinus skaniais užkandėliais, kava ir saldžiais priedais prie jos, susirinkusieji į namus skirstytis neskubėjo. V. Čereškai pritariant su akordeono muzika buvo dainuojama įvairios partizaninio ir tremties laikotarpio dainos.

Nemažo dėmesio susilaukė paruošta ant sienos išdėstyta, tremties laikus primenanti, fotografijų parodėlė ir ant dviejų didelių ilgų stalų ištiestas 1941 m. birželio 14-18 dienomis iš Lietuvos ištremtų asmenų sąrašas, kurie 1941 m. – 1952 m. "atostogavo" Krasnojarsko lagerių valdybos Rešiotų skyriaus lageryje. Tame sąraše – viso 1422-jų asmenų vardai ir pavardės. Tame sąraše nevienas iš dalyvavusių susirado ir savo giminių, draugų ar pažįstamų pavardes.

p.palys

Solistėi Skaidrai Jančaitėi rožių puokštę įteikia Vytautas Čereška. R. Žukaitės nuotr.

Knygos - geriausia dovana

“Darbininko” administracija skelbia knygų išpardavimą, kuris tęsis visus 2005-uosius metus. Knygos yra išparduodamos labai žemomis kainomis. Prašome visų skaitytojų pasinaudoti tuo išpardavimu, jei ne dabar, tai ateityje.

Laukiame Jūsų,
mieli skaitytojai, nuomonių,
patarimų ir pasiūlymų
“Darbininkui”:
tel.: 718-827-1351
fax: 718-827-2046
e-mail:
darbininkas@hotmail.com

sekmadienį, liepos 24 d.

Nek Pr. Marijos Seserų
vienuolyno sodyboje

PUTNAM, Connecticut

METINIS PIKNIKAS

Lietuvių Susitikimo Šventė

11:00 Koncelebruotos Šv. MIŠIOS

- Pagrindinis celebrantas:

Kunigas Vytautas Gedvainis

12:00 VAIŠĖS, užsiėmimai, sportas

3:00 Neringos stovyklautojų PROGRAMA

4:30 Didžiųjų dovanų TRAUKIMAS

Atvykite pabendrauti ir pasidžiaugti -
pasikvieskite ir savo draugus!

RETURN SERVICE REQUESTED

Brooklyn, NY 11207-1999
341 Highland Blvd.

DARBININKAS

SOCIETY OF FRANCISCAN FATHERS OF GREENE, ME

Non-Profit Org.
U. S. Postage
PAID
BROOKLYN, N.Y.
Permit NO 5417